

Shakil Ahmad Khan / Wasim Ahmad

GIBET

OGOVARANJE IZVOR SVAKOG

ZLA

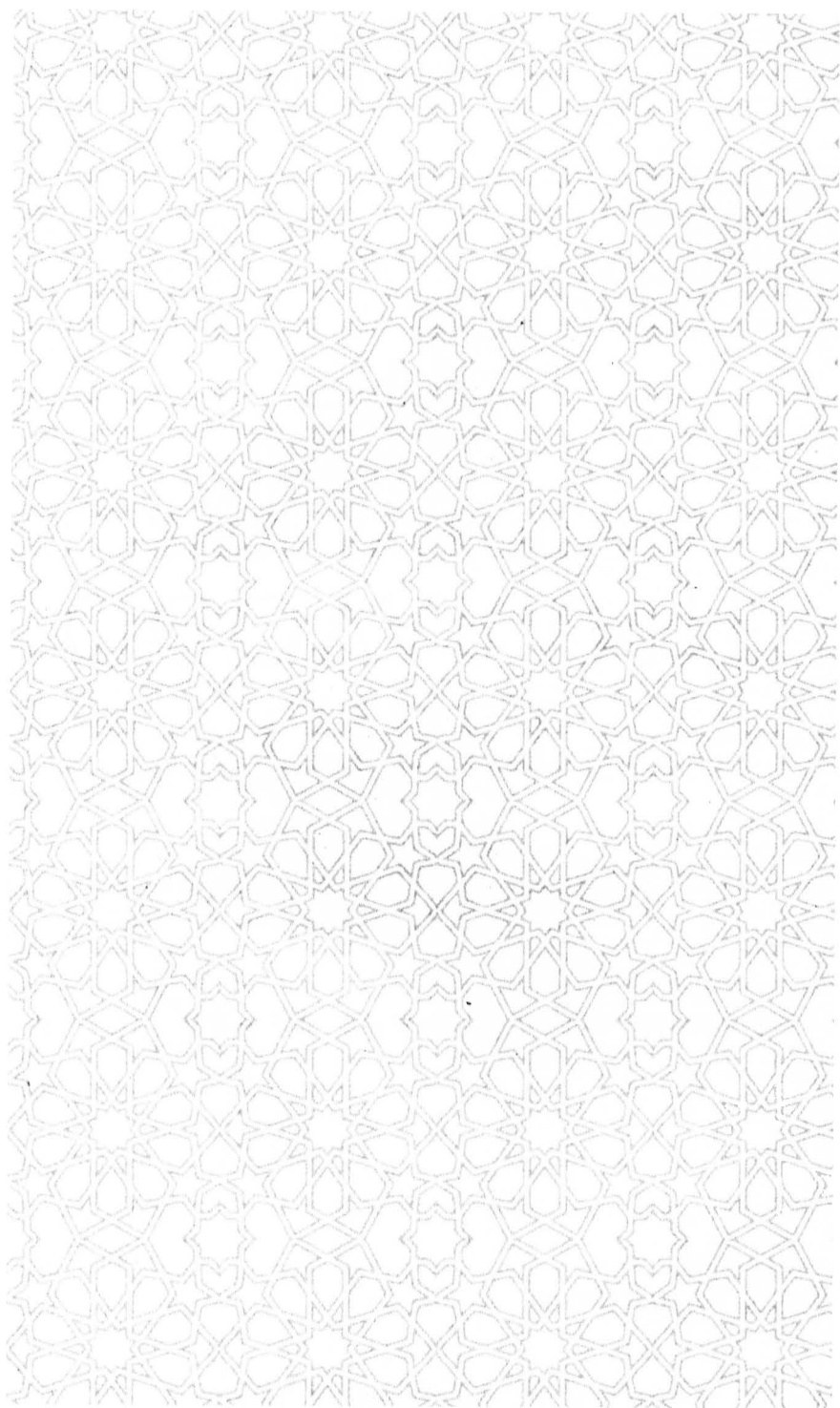

Shakil Ahmad Khan / Wasim Ahmad

GIBET OGOVARANJE IZVOR SVAKOG ZLA

SARAJEVO, 2014. / 1436.

UVOD

Svi primjećujemo da se ljudi upuštaju u ogovaranje ili trač bez bilo kakvog suzdržavanja, iako je to u suprotnosti sa islamskim učenjem. Kako bi smo pokrenuli bolje razumjevanje ove pojave među ljudima, i kako bi postali svjesniji posljedica i štetnosti ovog grijeha i na taj način dugoročno unijeli pozitivne promjene u društvu, odlučili smo raditi na ovom problemu, kako bi poruka doprla do što većeg broja ljudi. Nadamo se da će ova knjiga probuditi svijest i biti korisna u stvaranju pozitivnog stava među ljudima kada su u pitanju njihova braća i sestre. Ovo će svakako biti korisno za sveukupnu dobrobit društva na duge staze. Pokušali smo naglasiti neke od faktora koji izazivaju ili motiviraju ljude da ogovoraju jedni druge. Jasno shvatanje izvora ogovaranja i napor da se oni eliminiraju će pomoći da se iskorijene i bolest, kao i njeni simptomi.

Gibet – ogovaranje ili kleveta je bolest koju Islam strogo osuđuje i zabranjuje. U suri Hudžurat, u njenom 12. ajetu Allah, dž.š., nam naređuje da ne ogovaramo

jedni druge, jer je to slično jedenju mesa našeg mrtvog brata. Ovo poređenje pokazuje svu ružnoću ovog grijeha. Također postoje mnogi hadisi koje ćemo kasnije i citirati, koji govore o zabrani ogovaranja.

Isto kao što neko neće pričati drugima o nečijim mañnama, tako isto neće pričati o njima kada bude sam. Misliti loše o muslimanima, bez bilo kakvog uporišta, je gibet srcem. Ne može se misliti loše o muslimanu osim ako posjedujemo čvrste dokaze i saznanja da je uradio nešto loše, i da za to što je uradio nema mogućeg opravdanja. Trebalo bi da potražimo opravdanje za svoga brata, a ako ga ne možemo pronaći, onda trebamo potražiti neki nedostatak u našoj vlastitoj percepciji. Ako nam neko saopšti nešto loše o drugoj osobi, naša je dužnost da to prvo istražimo. Da li postoji animozitet između informanta i onoga o kome se priča?

Onaj ko ogovara čini dva prekršaja, jedan je protiv Allahove dž.š. neograničene moći i zbog toga se treba pokajati. Drugi grijeh se tiče prava njegove braće i sestara. Ako vijest o ogovaranju stigne do te osobe, onaj ko ogovara mora se izviniti njemu ili njoj, i izraziti žaljenje zbog svog čina.

Poslanik, a.s., je molio Allaha Uzvišenog: *"Gospodaru moj, pomози me, a nemoj nikoga pomoći protiv mene, daj mi da pobijedim, a ne da budem pobijeđen, da preduhitrim spletke, a ne da budem njihova žrtva. Uputi me i olakšaj mi da idem*

pravim putem i pomози mi da nadvladam onoga ko mi želi nešto ružno učiniti. Gospodaru moj, učini me Tebi mnogo zahvalnim, onim koji Te stalno ima na umu, potpuno predanim, jako poslušnim, Tebi poniznim, i onim koji Te često priziva i koji Ti se iskreno kaje. Gospodaru moj, primi moje pokajanje i očisti moje grijehe, uslišaj moju dovu, učvrsti moj dokaz, učini da moj jezik uvijek istinu govori, uputi moje srce i odstrani zlobu iz mojih prsa!” (Sunen, Ebu Davud)

Ako osoba nije čula da je bila predmetom ogovaranja, onaj koji ju je ogovarao to joj ne mora reći, ali treba zamoliti Allaha Uzvišenog za oprost.

Mudžahid je rekao: “Pokajanje za jedenje mesa mrtvog brata je da ga hvališ i moliš za njega, kao što bi radio da je preselio na drugi svijet.”

U Musnedu stoji da Enes ibn Malik r.a. prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: “*Neće biti ispravan iman čovjeka, dok mu ne bude ispravno srce, a neće mu biti ispravno srce, dok mu ne bude ispravan jezik. Neće čovjek ući u džennet, ako od njega nije siguran njegov komšija.*”

Ovo pokazuje da je Poslanik, a.s., postavio pročišćenje srca kao preduslov za pročišćenje vjere, a da je pročišćenje jezika preduslov za pročišćenje srca.

Čovjek kroz svoje riječi i djela sije sjeme dobra ili zla. Na Sudnjem danu će ubrati plodove svojih postupaka. Oni koji posiju sjeme dobrim riječima i djelima ubrati

će blagoslov i sreću, a oni koji posiju sjeme šejtanskim govorom i djelima zbog toga će požaliti.

Gibet je pričanje o našem bratu ili sestri na način na koji oni ne bi željeli da se o njima priča. Nije važno da li pričamo o nekom njegovom ili njenom fizičkom nedostatku, porijeklu, manirima, ponašanju, vjeri, načinu oblačenja, kući, prevoznim sredstvima – sve to predstavlja ogovaranje. Kada je riječ o fizičkom izgledu, onda se obično govori da je neko ćelav, nizak, visok, crn, žut ili bilo kakav drugi opis fizičkih karakteristika koje ta osoba ne bi voljela ili željela čuti. Kada je riječ o porijeklu, tada se priča kako je nečiji otac beduin, smetljak, obučar ili bilo što što ta osoba ne bi željela čuti. Kada pričamo o ponašanju, onda govorimo kako neko ima loše manire, kako je škrt, arogantan, kukavica, neodgovoran i tako slično. Često se govori kako je neko lopov, lažov, pijanica, izdajica ili nasilnik. A kada je vjera u pitanju također se često čuje kako određena osoba propušta namaze, ne daje zekat sukladno propisima, ne klanja namaz po propisima, kako ne vodi računa o čistoći, ne poštuje roditelje, ne čuva post, ogovara ili priča neistine o drugima. Kada su u pitanju djela koja se tiču svakodnevnog života, onda se govori kako određena osoba previše priča, ne zna se ponašati, previše spava, sjedi gde ne treba itd...

Pričati o nečijim nedostacima – čak i kada je ta osoba odsutna – sa namjerom da tu osobu na taj način zaštitimo

od nedaće ili da mu osiguramo pomoć da ispravi te nedostatke, ili da sa tim nedostacima upoznamo nadležne, ili sa bilo kojom drugom pozitivnom namjerom, ne treba se smatrati ogovaranjem.

Važno je napomenuti da se pronalaženje tuđih mana, sarkastično pričanje o njima ili klevetanje naziva *Lumz*. Allah Uzvišeni u Kur'anu kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

"O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju - sami sebi čine nepravdu." (Hudžurat, 11)

To znači da će potraga za tuđim nedostacima dovesti do toga da drugi počnu tražiti naše mane. Ljepota ovog kur'anskog ajeta je ta što on poručuje da kada tražimo tuđe mane, ustvari nalazimo naše vlastite.

Dužnost je svakog punoljetnog i razumnog čovjeka da čuva svoj jezik od svake vrste govora, osim onog za koji je evidentno da će polučiti dobre rezultate. Kada su govor i šutnja jednaki kao mjera opreza, onda je sunnet da se suzdržimo govora. Ponekad i dozvoljen govor može proizvesti nepoželjne i nedozvoljene posljedice.

Ovo je česta praksa, ali ništa se ne može uporediti sa sigurnošću. Ako je jezik ispravan, onda će i ostatak tijela biti takav. Ali, ako je jezik neposlušan i dira u čast i privatnost drugih ljudi, onda će i ostali organi otkazati poslušnost, a Allahovi, dž.š., propisi će biti prekršeni.

Jezik je čarobna kreacija i veliki poklon od Alaha Uzvišenog. On je multifunkcionalan organ. Sa njim se može učiniti dosta dobra, a i izazvati mnogo zla. Ako ga ne kontrolišemo, šejtan će ga odvesti bilo gdje, dovesi na ivicu i pustiti ga da propadne. Jedini način da se spasemo od negativnog uticaja jezika je da ga ukrotimo šerijatskim uzdama. Treba ga upotrebljavati, ali samo za stvari koje će nam koristiti, kako na ovom, tako i na budućem svijetu.

Ljudi smatraju da se je vrlo jednostavno zaštititi od jedenja haram hrane, nepravde, bluda, krađe, pijenja alkohola, nedozvoljenih pogleda, ali im je teško da kontrolišu svoj jezik. Koliko često vidimo ljude koji su veoma oprezni po pitanju činjenja harama ili nepravde ali njihov jezik palaca i ometa žive i mrtve, a njima to uopće

ne smeta. Neki ljudi boluju od stalnog kritiziranja. Oni zaboravljaju spomenuti dobre stvari o tim ljudima, već samo spominju njihove mane.

Ogovarati možemo i pomoću tisanog teksta, jer je olovka drugi jezik. To je slučaj kada osoba piše neistinu o drugima. To je kleveta, a ta osoba je klevetnik. Ako se neko bavi ovakvim stvarima, on ne poštuje Gospodara i jede meso svoga mrtvog brata. A ako još i laže, onda je to kombinacija laži i klevete.

Ogovoranje je zabranjeno i sveopštim koncenzusom islamskih učenjaka, i smatra se velikim grijehom. Učenjaci se mimolaze po pitanju kefareta za klevetnika, ali se slažu da je pokajanje prvi korak koji mora poduzeti. Samo pokajanje ima tri preduslova. Prvi je da se udaljimo od činjenja grijeha; da zažalimo zbog svojih loših djela i da čvrsto odlučimo da taj grijeh više nikada nećemo učiniti. Pokajanje u slučaju ogovaranja ima i dodatni uvjet jer je klevetnik ustvari počinio dva prekršaja. Jedan je grijeh prema Allahu, dž.š., (jer je uradio nešto što je Allah, dž.š., zabranio). Taj grijeh ćemo okajati tako što ćemo se okrenuti Allahu Uzvišenom i zažaliti zbog svojih djela. Drugi prekršaj je protov Allahovih, dž.š., stvorenja. Ako je osoba koja je oklevetana čula za to, onda oprost moramo tražiti i od te osobe. Moramo izraziti žaljenje zbog onoga što smo rekli. Ako ono što smo pričali o njoj, nije došlo do

te osobe, onda moramo moliti za njen oprost, i govoriti joj ništa nećemo, jer svakako nije znala, iz straha da se iz toga ne izrodi nešto ružno.

Islam je religija mira, ljubavi i suosjećanja. Laži, sumnje, kleveta, ogovaranje, spletke su strane Islamu. Štaviše, smatramo ih najdestruktivnijim i najvećim grijesima. Razlog je taj što ove stvari siju smutnju i razdor među muslimane i vode ka destrukciji. One prouzrokuju neprijateljstva među ljudima iz iste porodice, među komšijama, prijateljima i rođacima.

Islam zahtijeva da naš odnos sa drugim ljudima bude baziran na iskrenosti i odgovornosti. To treba biti odnos u kome poštujemo jedni druge, poštujemo tuđu čast, reputaciju i privatnost. Islma nas uči da nismo samo odgovorni za naša djela, već i za sve ono nad čim možemo imati kontrolu ili utjecaj, kako u našem životu, tako i u društvu koje nas okružuje.

U nekim situacijama je dopušteno informisati druge o tuđim radnjama. Dozvoljeno je informisati vlasti kada je učinjena nepravda, kako nama, tako i drugim ljudima. Dozvoljeno je informisati nekoga ko može pomoći prestupniku da ne učini novi prekršaj. Također je dozvoljeno informisati ljude koji traže naš savjet ili mišljenje o nekome sa kim bi željeli poslovno sarađivati, ili možda stupiti u brak. U ovom slučaju nije nam dopušteno skrivati činjenice koje

znamo kako ne bi zaveli onoga ko ja zainteresovan. Sve ove vrste govora o drugima su dozvoljene.

Islam nas uči da branimo čast onih osoba koje se kleveću i ogovaraju pred nama. Ako to zanemarimo, onda se lišavamo uvijek potrebne Allahove, dž.š., milosti. Ako brata muslimana kleveću u našem prisustvu, a mi smo ga sposobni odbraniti, a to i učinimo, Allah će nas zaštititi na ovom i budućem svijetu. A ako to propustimo učiniti, Allah dž.š. će nas uništiti na ovom i sljedećem svijetu. (Begevi)

Šta ćemo učiniti sljedeći put kada dođemo u iskušenje da ogovaramo ili kada čujemo da druge kleveću. Izbor je na nama!

Molimo Allaha Uzvišenog i Svemoćnog da nas poduči stvarima od kojih ćemo imati koristi, i da se okoristimo od stvari o kojima učimo. Neka Allah Uzvišeni podari milost i mir našem Poslaniku Muhammedu, a.s., njegovoj porodici i njegovim ashabima.

PROPISI O GIBETU KAO VELIKOM GRIJEHU

Ogovoranje je zabranjeno i sveopštim konkonzusom islamskih učenjaka, i smatra se velikim grijehom. Nema iznimke za ovo pravilo osim u slučaju kada je neophodno pričati o ljudima, a kao što je slučaj sa utvrđivanjem autentičnosti prenosilaca hadisa (El Ddžarh ve Te'dil) i davanjem iskrenog savjeta (En Nasihah).

Ogovaranje je veliki grijeh i njegovo činjenje zahtjeva iskreno pokajanje Allahu Uzvišenom. Ogovaranje je grijeh jer je osoba koju ogovaraju odsutna sa tog skupa, i ne može se braniti. Ta osoba nema priliku da se zaštiti ili da objasni i opravda svoje stanje. A to je u suprotnosti sa Allahovim, dž.š., naredjenjem:

﴿وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا﴾

"a ljudima lijepe riječi govoriti.." (Bekare, 83)

KONTROLISANO KORIŠTENJE JEZIKA

Jezik je jedan u nizu Allahovih, dž.š., darova njegovim robovima. Iako je jezik malen organ, onaj ko ga koristi u skladu sa Allahovim, dž.š., naređenjima, kur'anskim i hadiskim učenjima može pomoću njega zalužiti blagoslov, kako na ovom, tako i na budućem svijetu. Ali, onaj ko jezik koristi kako bi pokazao neposluh i nezahvalnost Stvoritelju, njega jezik vodi u propast. Izražavanje zahvalnosti sigurno ne znači korištenje Allahovih, dž.š., blagodati za činjenje harama.

Iako malen po veličini, šteta koju jezik može prouzrokovati je nemjerljiva. Čovjek može jezikom izraziti zahvalnost Allahu Uzvišenom, i za to će biti nagrađen. Ali, isto tako može izreći nešto što će ga iz vjere izvesti, i na taj način uništiti sva predhodna dobra djela. Dakle, važno je spominjati stvari vezane za jezik i njegovo korištenje.

Poslanik, a.s., nas savjetuje: "Onaj ko šuti (osim kada priča o dobru), on se spasio." (Sunen, Tirmizi)

Najopasnije, a u isto vrijeme i najkorisnije oruđe koje čovjek posjeduje je njegov jezik. Opasan je ako se koristi nepravedno, a koristan ako se koristi mudro. Ali, često se pokazuje da nam jezik predstavlja opasnost, jer nas šejtan

- naš vječni neprijatelj, uvijek nagovara na stvari koje su suprotne Allahovim, dž.š., naredbama, a koje u isto vrijeme nanose štetu i bol drugim ljudima. Kao posljedica takvih djela dolazi prekid prijateljstava i gubljenje povjerenja među ljudima.

Džabir ibn Abdullah prenosi: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada bi držao hutbu, oči bi mu pocrvenile, podigao bi svoj glas i pojačao bi srdžbu kao da upozorava na neprijatelja, pa bi rekao: 'Neprijatelj će vas iznenaditi ujutro ili uveče.' Zatim bi rekao: 'Ja sam poslat, a između mene i Sudnjega dana je koliko između ova dva prsta!', uperio bi kažiprst i srednji prst, pa bi rekao: 'Nakon navedenog, znajte da je Allahova Knjiga najbolji govor, a najbolja uputa je uputa Muhammeda, s.a.v.s. Najgore stvari su novotarije, a svaka novotarija je zabluda.' Zatim je rekao: 'Ja sam preči svakom mu'minu od njega samoga sebi. Ko od vjernika ostavlja imetak, neka ga ostavi svojoj porodici, a ko umre, a ostane mu dug ili djeca, neka ih ostavi meni i ja ću se za njih brinuti.'" (Sahih, Muslim)

Na jednom putovanju dok je bio uz Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Muaz ibn Džebel je upitao: "Allahov Poslanice, uputi me na djelo koje će me, ako ga budem činio, približiti Džennetu i udaljiti od vatre." Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "*Muaze, pitao si o velikoj stvari.*" Pa je dodao: "*Obožavaj Allaha Uzvišenog i nemoj Mu ništa pripisivati*

kao druga, obavljaš namaz, udjeljuješ zekat, postiš mjesec ramazan i ako si u stanju obaviš hadž." Nakon toga je upitao: "Hoćeš li da te uputim na suštinu stvari, njen stub i njen vrhunac? Suština stvari jeste Islam, njegov stub je namaz a njegov vrhunac jeste borba na Allahovom putu. Hoćeš li da te uputim na vrata svakog dobra? Post je štit, a sadaka poništava grijeha kao i namaz koji se obavlja u sredini noći." Nakon toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio ajet:

﴿تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَمَا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

"Bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onoga što im dajemo udjeljuju." (Sedžda, 16, 17)

Nakon toga, Allahov Poslanik ga je upitao: "Muaze, želiš li da te uputim na ono što će ti sačuvati ovo što sam ti nabrojao?" Muaz r.a. reče: "Allahov Poslaniče, svakako da to želim", on mu odgovori: "Drži pod kontrolom ovo", pa je Allahov Poslanik, s.av.s., pokazao na jezik. Muaz ga je nakon toga upitao: "Allahov Poslaniče, zar ćemo odgovarati za ono što smo govorili?" A Allahov Poslanik reče: "Žalosna ti majka, Muaze, pa zar ljudi neće padati u džehennemsku vatru zbog onoga što su njihovi jezici pričali." (Sunen, Tirmizi).

Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: *"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori dobro ili šuti."* (Sahih, Buhari)

Ili neka radije šuti, to je siguran recept za sretan i ispunjen život. Što više čovjek govori, veće su šanse da pogriješi. Šutnja pomaže u sjećanju na Allaha Uzvišenog, u uočavanju Njegovih znakova i drži nas dalje od klevete koja neminovno vodi drugim grijesima.

Ovdje ja značajno napomenuti da su govor dobra ili šutnja izjednačeni sa vjerovanjem u Allaha Uzvišenog u Sudnji dan.

Sufijan bin Abdullah Es-Sekafi prenosi da je upitao Poslanika, a.s.: "Allahov Poslaniče, reci mi o Islamu riječi o kojima poslije tebe nikoga neću morati pitati." On je odgovorio: *"Reci: Vjerujem Allaha i u tome ustraj."* A čega se najviše za mene bojiš, upitao je Sufjan. Poslanik, s.a.v.s., je pokazao na svoje jezik i rekao: *"Ovog."* (Sunen, Tirmizi)

Vjera u Allaha, dž.š., i Njegova svojstva je baza svih dobrih djela. Allah, dž.š., ne prihvata ni jedno djelo ako nije ispunjen ovaj uvjet, a ustrajavanje u vjeri znači izvršavanje naređenog i izbjegavanje zabranjenog. Svaki musliman je dužan da striktno pazi na svoj govor jer i najmanja neopreznost po ovom pitanju može izazvati Allahovu srdžbu.

Ibn Omer prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: *"Ne govorite mnogo osim kada spominjete Allaha, jer pretjeran govor*

otvrdnjava srce, a oni čija su srca kruta, daleko su od Allaha Uzvišenog." (Sunen, Tirmizi)

Stvrdnjavanje srca je stanje u kome osoba ne shvaća i ne uči iz Allahovih znakova, niti prihvata bilo čiji dobar savjet. Ako se neko upusti prije u bespredmetan govor nego u spominjanje Allaha, dž.š., njegovo srce postaje kruto, a to je znak da je daleko od Allahove, dž.š., milosti. Dakle, višestruko korisnije je spominjati Allaha Uzvišenog.

Ukbe ibn Amir kaže da je pitao Allahovog Poslanika, a.s.: "U čemu je spas Allahov Poslaniče? Čuvaj svoj jezik, nek ti tvoja kuća bude dovoljna, i plači nad svojim grijehom, reče Poslanik." (Sunen, Tirmizi)

Ako se bojimo da naša vjera neće biti sigurna ako se družimo sa ljudima, ili da oni od nas neće imati previše koristi, bolje nam je da onda višak vremena provedemo u svojoj kući spominjući Allaha, dž.š., učeći Kur'an ili u drugim ibadetima.

Ebu Seid El Hudri prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Kada čovjek osvane, cijelo tijelo se pokori jeziku, i govori mu; Boj se Allaha zbog mene, jer moja sudbina zavisi od tebe, pa ako budeš na ispravnom putu, i ja sam na ispravnom putu, a ako skreneš, i ja sam skrenuo s pravog puta." (Sunen, Tirmizi)

Ovaj hadis pokazuje važnost čuvanja jezika od zabranjenih stvari. Čak i najmanja neopreznost po pitanju jezika

može dovesti ostale organe u opasnost. To znači da jezik možemo smatrati organom koji ostalim može uskratiti blagodati.

Savinutost jezika znači neoprezno korištenje jezika koje cijelo tijelo dovodi u opasnost, a kada je jezik ispravan, to znači da čuva cijelo tijelo od svih iskušenja i problema.

Omer el Hatab, r.a., je posjetio prvog halifu Ebu Bekra, r.a., te ga je zatekao kako povlači svoj jezik. Omer ga je zaustavljao riječima: "Prestani, Allah ti se smilovao". A Ebu Bekr mu je odgovorio: "Ovo me je dovelo u teške prilike."

Esma, r.a., prenosi da je jedna žena zapitala: "Allahov Poslaniče, je li mi grijeh da se pred inoćom pretvaram kako me muž nečim odlikuje?" Poslanik, a.s., joj je odgovorio: "Onaj ko se pretvara da se nečim odlikuje je kao onaj ko obmanjuje druge, oblačeći odjeću ljudi kojima ne pripada." (Sahih, Buhri)

Neki ljudi se pretvaraju da su pobožni kako bi stvorili lažnu sliku o svojoj pobožnosti. Neki se pretvaraju da su učenjaci kako bi progurali svoje stavove, dok drugi oblače skupu odjeću kako bi drugi pomislili da su bogati. Pošto su ove stvari laž i obmana, one predstavljaju veliki grijeh. Trebamo živjeti iskren život, bez pretvaranja. Isto tako, žena ne treba izmišljati lažne priče kako bi druga žena dobila lažnu sliku o njoj. Niti treba izmišljati priče o velikoj ljubavi i pažnji koju dobija od supruga, samo kako bi probudila

ljubomoru kod druge žene, iako je njeno stvarno stanje daleko od toga. Pa čak i da je tako, ne treba otkrivati muževu slabost kako ne bi bili povrijeđeni osjećaji njegove druge žene.

Sahl ibn Sa'd prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Ko mi garantuje čuvanje jezika i spolnog organa (od zinaluka), ja mu garantujem Džennet." (Sahih, Buhari)

Ebu Hurejre prenosi da je čuo Poslanika, a.s., kako govori: "Čovjek će izgovoriti riječ na koju neće obratiti pažnju, a zbog nje će biti bačen u vatru dublje nego što je razdaljina između istoka i zapada." (Sahih, Muslim)

Ovaj hadis pokazuje sve mane nepropisnog i neopreznog korištenja jezika. Zato je veoma važno prvo razmisliti prije nego nešto kažemo.

MOTIVI OGOVARANJA

Prva stvar koja čovjeka provocira a ogovaranje je mržnja prema određenoj osobi. On ga ogovara da zadovolji ljutnju koju osjeća prema njemu. To je jedan od načina da skinemo teret sa sebe. Onaj ko ogovara da skinje teret ljutnje sa sebe ne može se smatrati osobom koja je kontrolisala svoju srdžbu.

Kada se grupa ljudi upusti u priču o nečijoj časti, neko iz grupe može pomisliti da će pokušaj da ih zaustavi u tome dovesti do njegovog izbacivanja iz društva i mržnje prema njemu. Zato im se on pridružuje u ogovaranju vjerujući da je preduslov dobrog druženja. Ali, ko god traži odobravanje od ljudi tako što radi nešto što ljuti Allaha Uzvišenog, biva odbačen od Allaha, dž.š.

U nekim slučajevima neko želi istaći svoj status a omalovažiti nečiji drugi. Tada priča samo ono što njega uzdiže, a drugog omaložava. Trebamo biti svjesni da osoba koju omaložavaju može imati bolji status kod Allaha Uzvišenog. Nekada smatramo da je neko običan čovjek, ali on je častan i veliki po Allahovim, dž.š., mjerilima.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفَ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾

"O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa." (Hudžurat, 13)

A strah od Allaha, dž.š., je stanje srca, koje je poznato samo Allahu Uzvišenom i nikom drugom. I zbog toga ne možemo ljude ocjenjivati i o njima suditi na osnovu vanjskog izgleda.

Sljedeći faktor su šale i ismijavanje. Ponekad nekog spominjemo na takav način da mu se drugi smiju zbog toga. Neki ljudi zarađuju za život radeći ovakve stvari. Radeći to, imitiraju ljude iza njihovih leđa na način koji se njima ne bi svidio, i na taj način to što rade postaje gibet.

Ljubomora je sljedeći motiv ogovaranja. To se može desiti u situaciji kada neku osobu društvo hvali jer ga voli, a ljubomorna osoba to čuje. Tada počinje se uvredama na račun hvaljene osobe kako bi pokvario njen status u očima tog društva. Ljubomorna osoba treba upamtiti da će osoba na koju je ljubomoran i kojoj zavidi biti iznad njega, ne samo na ovom svijetu, već i na Ahiretu.

Ako je neko optužen za nešto, on će spomenuti ime onoga koje je to stvarno uradio, kako bi skinuo ljagu sa sebe, misleći da je to najbolji način. Ili će spomenuti nekog drugog ko je u tome učestvovao, nadajući se da će time sebe opravdati govoreći "to je i to uradio, a i to je uradio također".

Čovjek ima pravo da dokazuje svoju nevinost, ali nema pravo da spominje druge ljude koji su to radili, ili bilo kako učestvovali u tome.

Nekom se može ne sviđati ako neko drugi učini neki grijeh. I tada on počne pričati o tome, iskazujući svoje neslaganje i spominjući ime osobe koja je počinila grijeh. Ali, on o tome ne bi trebao pričati, niti to spominjati na bilo koji način.

Čovjeku može biti žao njegovog brata jer prolazi kroz teško razdoblje, pa ga počne spominjati po imenu govoreći kako mu je "jadniku" jako teško. Možda je on iskren u svom sažaljenju, ali je pogrešno da tu osobu spominje po imenu.

U ovakvim slučajevima trebamo se sjetiti riječi Uzvišenog Allaha:

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

"Onaj ko bude uradio koliko trun dobra - vidjeće ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla - vidjeće ga."
(Zilzal, 6, 7)

A koliko je zla proizvelo muslimansko ogovaranje. Dobra namjera ne opravdava loše djelo. Osoba će biti nagrađena za svoju dobru namjeru, ali se smatra griješnikom zbog svog čina.

Onaj ko ima previše slobodnog vremena i kome je dosadno, često nema bolje zabave od priče o drugim ljudima, njihovim manama i spominjanja stvari koje oni ne vole.

Kako bi se borili protiv ovoga, moramo ispuniti vrijeme korisnim aktivnostima, učenjem, ibadetom. Uvijek trebamo imati na umu riječi Allahovog Poslanika: "Neće se čovjek pomjeriti sa svoga mjesta na Sudnjem danu dok ne bude pitan za pet stvari: za život u šta ga je potrošio, za mladost kako ju je proveo, za znanje šta je uradio sa njim i za imetak, kako ga je zaradio i u šta ga je potrošio, i da li je radio po onom šta je naučio." (Tirmizi).

Ponekad se čovjek pokušava približiti svojim šefovima ili izdejsstvovati unapređenje tako što kritikuje svoje radne kolege. Ovo se događa i u drugim situacijama gdje ljudi pokušavaju, ogovarajući druge, okrenuti situaciju u svoju korist.

Nekada ljudi ogovaraju ili kleveću druge zbog neznanja ili ignoriranja zabrane gibeta kao velikog grijeha. Mudri ljudi kažu da su neznanje i grijeh ista stvar. To znači da ako neko nije svjestan Allahova volje, ne razlikuje dobro od zla, onda ta osoba može veoma lako upasti u zamku činjenja grijeha. A za neznanje nema opravdanja, jer ono vodi u

grieh. I zato Islam dodatno naglašava vrijednost traženja znanja, a sve u cilju izbjegavanja grijeha i griješenja.

﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ ۖ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾

"I ljudi i životinja i stoke ima, isto tako, različitih vrsta. A Allaha se boje od robova Njegovih – učenici. Allah je, doista, silan, i On prašta." (Fatir, 28)

Još jedan motiv za ogovaranje je da se riješimo mržnje i pakosti. Gibet je jedan od načina kako se ljudi rješavaju mržnje koja dolazi iz srca. Ako neko ne voli određenu osobu, svoju ljutnju ili mržnju zadovoljava ogovarajući ga.

Još jedan faktor je i namjera da se povrijedi osoba o kojoj se raspravlja. Ogovaranjem te osobe, možemo je dovesti u nezavidan položaj. Tu osobu vrijeđaju, ali ona nije tu da se brani. Njena čast je dovedena u pitanja, a ta osoba je bespomoćna. Ova situacija je mnogo opasnija nego stvarna borba, jer tada čovjek ima priliku da uzvrati i odbrani se. Ali kada je riječ o gibetu, to nije moguće, te je zbog toga gibet pojava vrijedna svake osude.

Šale ponekad dovedu do ogovaranja. Sama činjenica da žrtva određene šale nije prisutna, dovodi do toga da ljudi ne oklijevaju da o njoj izmišljaju smiješne priče kojima će se ljudi smijati. Neko ko je navikao da zbija šale na tuđi

račun ne oklijeva da zadovolji potrebu za tim ne birajući način na koji će to uraditi. Ogovaraje u njegovim rukama postaje jednostavan alat i on ga koristi do maksimuma.

Jedan od faktora je i želja da se pokaže kako poznajemo stanje i tajne drugih ljudi. Ovo je jedan od najčešćih motiva ogovaranja.

Manjak svijesti o vlastitim nedostacima dovodi do ismijavanja drugih ljudi. Ako smo svjesni vlastitih mana, onda nećemo tražiti razlog da ogovaramo druge. A gibet nije ništa drugo do sladak pokušaj traženja tuđih mana. Mudar čovjek će, u svakom slučaju, razmotriti vlastite greške prije nego se počne baviti drugima. Sljedeći hadis koji prenosi Šedad ibn Avs bi nam trebao otvoriti oči: “Mudar je onaj ko posveti svoj život Ahiretu, a budala je onaj ko dopusti da ga vode strasti, i ima lažna nadanja u Allaha.”

Imam Tirmizi kaže da je ovaj hadis *hasen* (dobar), i da implicira preispitivanje samog sebe na ovom svijetu, prije nego budemo polagali račun na Sudnjem danu.

Prenosi se da je Omer ibn Hatab, r.a., rekao: “Preispitajte se i obračunajte se sami sa sobom, prije nego što se bude sa vama obračunavalo na Sudnjem danu, i izvagajte svoja djela prije nego sto vam ih izvagaju na Danu obračuna.” (Sunen, Tirmizi)

Ako dalje nastavimo sa analizom motiva ogovaranja, otkrićemo da je slijeđenje nečijih sirovih želja i strasti jedan

od motiva. A to je upravo ono što nam je Allah Uzvišeni zabranio u sljedećim ajetima:

﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ
تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا﴾

"Allah želi da vam oprost, a oni koji se za strastima svojim povode žele da daleko s Pravog puta skrenete."
(Nisa, 27)

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ
اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾

"Ali, nevjernici lakomisleno slijede strasti svoje - a ko će na Pravi put uputiti onoga koga je Allah u zabludi ostavio? - njima neće moći niko u pomoć priteći."
(Rum, 29)

﴿أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ
سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

"Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo, onoga koga je Allah, znajući ga, u

zabludi ostavio i sluh njegov i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će mu, ako neće Allah, na Pravi put ukazati? Zašto se ne urazumite?" (Džasije, 23)

﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَن زُرِّنَ لَهُ سُوءَ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾

"Zar je onaj koji ima jasnu predstavu o Gospodaru svom kao onaj kojim se lijepim čine ružna djela Njegova i koji se za strastima svojim povodi?" (Muhamed, 14)

﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلٌ أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾

"Kaži ti Meni, hoćeš li ti biti čuvar onome koji je strast svoju za boga svoga uzeo? Misliš li ti da većina njih hoće da čuje ili da nastoji shvatiti? Kao stoka su oni, čak su još dalje s Pravog puta skrenuli." (Furkan, 43, 44)

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرِكْهُ يَلْهَثْ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

"A da smo htjeli, mogli smo ga s njima uzvisiti, ali se on ovom svijetu priklonio i za svojom strašću krenuo. Njegov slučaj je kao slučaj psa: ako ga potjeraš on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš on opet dahće. Takvi su ljudi koji Naše dokaze smatraju lažnim; zato kazuj događaje da bi oni razmislili." (A'raf, 176)

Iz predhodno citiranih ajeta postaje sasvim jasno da je slijeđenje vlastitih želja najsigurniji put da izgubimo Allahu, dž.š., milost. Na ovaj način samo toneme još dublje. Slijeđenje Njegovih uputa je najsigurniji način da se uzdignemo na visok položaj kod Allaha Uzvišenog.

Postoje određeni hadisi koji govore o istoj temi sa istom opomenom.

"Ko savlada srdžbu i onda kada bude u stanju da je ispolji, Allah Uzvišeni će ga pozvati na Sudnjem danu pred cijelim svijetom da sebi izabere koju god hoće od hurija džennetskih. A onaj koji odustane od nošenja svoje najljepše odjeće zbog skromnosti, iako ima dovoljno sredstava, Allah Uzvišeni će ga pozvati na Sudnjem danu pred cijelim svijetom da sebi izabere plašt iz Imana po svojoj želji. (Musned, Ahmed)

Fudale ibn Ubejd prenosi da je Poslanik alejši selam rekao: "Mudžahid je onaj ko se bori sam sa sobom u ime Allaha." (Musned, Ahmed)

Citiraćemo još jedan hadis u kome je Poslanik apsolutno protiv bilo kakve ideje ogovaranja. Ako neko pazi na svoje dužnosti prema vjerniku, onda neće ni pomisliti da jede njegovo mrtvo meso dok je on odsutan. U hadisu se kaže: “Šest je dužnosti muslimana spram muslimana: da mu nazove selam kada ga sretne, da mu se odazove kada ga pozove, da mu kaže «Jerhamukellah» kada on kihne i kaže «El-Hamdu lillah», da ga obiđe kada se razboli, da mu klanja dženazu kada umre i da bude iskren prema njemu kada je odsutan (da brani njegovu čast kada je on odsutan)!” (Musned, Ahmed)

KUR'ANSKI AJETI I HADISI KOJI GOVORE O GIBETU

Šejtanova želja je da ljudi griješe. Jedan od načina na koji ih zavodi je ogovoranje ili kleveta. To im prikazuje kao nešto lijepo, a njihovim glavama odzvanjaju riječi: "To što govoriš iza nečijih leđa je istina, i zato u tome nema ništa loše". Sigurno smo čuli da ljudi počnu ogovarati druge riječima: "Ovo nije ogovaranje" iako sigurno jeste. Ovo je najlakši način da Šejtan preuzme kontrolu. Trebamo biti oprezni po ovom pitanju, da ne bi došli u situaciju da jedemo mesa svog mrtvog brata. Čuvajmo se riječi poput: *vidi ga koliko jede, zašto toliko spava, kako je samo zao*, itd...

Nekada ljudi tvrde da nešto pričaju zbog nečijeg dobra i u njegovu korist, iako oni ne mogu znati šta je dobro za njega. Čak ćemo čuti kako neki govore da pričaju o drugima za dobro cijele sredine ili društva.

Ovakve tvrdnje nemaju osnova, jer sve što radimo moramo raditi u skladu sa islamskim principima. Samo dobre namjere, bez osvrta na sve drugo, neće biti dovoljne da nas spase od Allahove, dž.š., srdžbe. I mekanski idolopoklonici

su tvrdili da su njihove namjere bile dobre, a Allah Uzvišeni je u Kur'anu vrlo jasno pojasnio njihov status:

﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا
تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ
فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾

"Iskreno ispovijedanje vjere dug je Allahu! A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: «Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili» – Allah će njima, zaista, presuditi o onome u čemu su se oni razilazili. Allah nikako neće ukazati na Pravi put onome ko je lažljivac i nevjernik." (Zumer, 3)

Njihova namjera je izgledala kao dobra – biti bliže Allahu – ali to nije spriječilo Poslanika, a.s., i ashabe da se bore protiv njih.

Činjenje dobrih djela u interesu pojedinca ili zajednice ne može se postići ogovaranjem i klevetom i guranjem nosa u njihove privatne stvari. Ogovaranje nikada nije poboljšalo nečiji karakter, niti je doprinijelo poboljšanju odnosa među osobom koja ogovara i onim koji je predmet ogovaranja. Gibet uvijek stvara netrpeljivost jednih prema drugima, i pomaže dodatnim podjelama i mržnji među ljudima.

Ako su tvrdnje istinite i rečene u najboljoj namjeri, onda metoda djelovanja u odnosu na te namjere treba biti

isto tako dobra. To će se najbolje postići direktnim razgovorom sa osobom, ohrabriranjem, mudrim savjetom da se pridržava Allahovih, dž.š., propisa i da izbjegava Njegove zabrane. Ovaj savjet i ohrabrenje se možda neće morati ponavljati. Ali, ako ne donesu željeni rezultat, onda treba tražiti da ga drugi ljudi posavjetuju, jer naš pristup nije urodio plodom. Potrebno je izabrati najpogodniji način kako bi se doprlo do neke osobe, nekada direktno, nekada indirektno.

Ako ustanovimo da ta osoba neće odustati od činjenja nekih sramnih stvari, pa čak i nakon ponovljenih savjeta i razgovora, sve što možemo uraditi je da ga pustimo da griješi u tajnosti i ne pričati drugima o tome. Ako to objelodanimo svima, time možemo uzrokovati mnoge probleme muslimanskoj zajednici, kao što su:

- 1) Zanemarivanje propisa koji govore da sakrijemo sramotu drugih muslimana,
- 2) Proširivanje glasina i produbljivanje sumnje među muslimanima, te na taj način narušiti međusobno povjerenje,
- 3) Prouzrokovanje širenja gibeta i mržnje među muslimanima, te na taj način ih i udaljiti od važnijih stvari,
- 4) Prouzrokovanje da onaj ko je griješio u tajnosti počne griješiti javno.

Svaka inteligentna osoba će prihvatiti da muslimansko društvo nema koristi od ogovaranja osobe koja pokušava da sakrije svoje grijeha ili mane. Kakav je doprinos takvog govora i kakvu moguću korist muslimani i društvo u cijelini mogu imati od toga.

Ogovaranje ne samo da ne donosi nikakve rezultate, kako pojedincu tako i društvu, već samo izaziva mržnju kod onoga o kome se pričalo u njegovom odsustvu. Ovo za posljedicu može imati daljne pogoršanje situacije i odnosa među ljudima.

Obraćajući se vjernicima, Kur'an ih poziva da se boje Allaha, dž.š., onako kako ga se treba bojati. Bogobožnost će nas podsjetiti da pazimo šta govorimo.

﴿أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ يَا﴾

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani!" (Ali Imran, 102)

Fraza "ne umirite osim kao muslimani" znači da svjesnost o Bogu mora biti uvijek prisutna, jer ne znamo kada će doći trenutak naše smrti. To implicira da je oprezno korištenje jezika stalna potreba. Bogobožnost se također spominje u sljedećem ajetu:

﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ﴾

"A najbolja opskrba je bogobožnost. I Mene se bojte, o razumom obdareni!" (Bekare, 197)

Ovaj ajet nam pojašnjava vrijednost takvaluka, a s druge strane nam pojašnjava da smo samo putnici na ovom svijetu. U drugom ajetu se kaže:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi." (Nisa, 1)

Iz ovog ajeta je vrlo jasno da su međuljudski odnosi vrlo važni, i da se mnoge Allahove, dž.š., naredbe mogu ispuniti sa opreznim stavom prema porodičnim vezama. Ti odnosi trebaju poslužiti kao sredstvo kojim ćemo postići Allahovo, dž.š., zadovoljstvo.

Takvaluk, kao suvereni cilj života jednog vjernika, se često spominje u Kur'anu, kako bi ga se podsjetilo i usadilo

u njega. Ali, pojavljuje se na takav način da ne izgleda kao ponavljanje. Bogata frazeologija Kur'ana i njegova elegancija daju istoj temi potpuno novi učinak.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

“O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio.” (Ahzab, 70, 71)

Kao rezultat takvaluka, čovjek će postati istinoljubiv, kako u riječima, tako i u djelima. Sve to će dovesti do istinske pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku. A nagrada za pravedne i bogobojazne je prelijepo opisana u sljedećem ajetu:

﴿وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

“I nastojte zaslužiti oprost Gospodara svoga i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje, za one koji, i kad su u obilju i kad

su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine.” (Ali Imran, 133, 134)

U suri Enfal, govori se o važnosti bogobožnosti, ali u drugom kontekstu. Naglašava se ideja da takvaluk nije ograničen za pojedine prilike ili molitve. To je permanentna vrлина vjernika.

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ﷻ ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

“Pitaju te o plijenu. Reci: «Plijen pripada Allahu i Poslaniku. «Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici.” (Enfal, 1)

Ako pažljivo pročitamo citirane ajete i ako znamo vrijednost bogobožnosti, onda se nećemo upuštati u djela poput ogovaranja ili klevete. Ali ovo vjerovatno nije dovoljno. I zato su kazna i prokletstvo za one koji ogovaraju precizno spomenuti. To je sasvim jasno iz sljedećih ajeta.

﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ﴾

“Teško svakom klevetniku-podrugljivcu.” (Humeze, 1).

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا
 خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا
 تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ
 الْإِيمَانِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

"O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu." (Hudžurat, 11)

Mi u stvari trebamo shvatiti čast pojedinca onako kako je opisan u Kur'anu. Neshvatanje ove važne stvari je dovelo do klevete i gibeta. Ali, dignitet se ne odnosi samo na druge, već na lični dignitet na prvom mjestu. Ako je neko svjestan tuđeg poštovanja, onda se neće upuštati u grijehe poput klevete, ogovaranja i spletkarenja. Svaki čovjek, svako ljudsko biće je vrijedno poštovanja.

Islam pridaje veliku pažnju časti pojedinaca. Oni su kreatori i nosici ideja. Kur'an potencira pojedinca, a ne grupu, kako se tumači. Gdje izgleda da se obraća grupi ljudi, u stvarnosti se obraća pojedincima. To je sasvim jasno iz sljedećih ajeta:

﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فِرَادَىٰ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا
خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ
أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءَ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنتُمْ
تَزْعُمُونَ﴾

"A doći ćete Nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili, napustivši dobra koja smo vam bili darovali. «Mi ne vidimo s vama božanstva vaša koja ste Njemu ravnim smatrali, pokidane su veze među vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali.» (En'am, 94)

Ogovaranje je upravo suprotno ideji poštovanja digniteta. Pojedinaac je u stvari potiskivan stoljećima. Ogovaranje znači da čast žrtve ne vrijedi ništa u očima ogovarača. Nepoštivanjem pojedinca, mi ustvari ne poštujemo Allaha Uzvišenog, koji ga je stvorio. Mi trebamo braniti čast svoga brata, a ne kaljati njegov ugled.

Isto se naglašava i u sljedećem ajetu. Gibet je kategorički spomenut u ovom ajetu na takav način da predstavlja jedan od odvratnijih i najprljavijih grijeha. I zato se gibet smatra gorim od preljube i bluda.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ
إِثْمٌ وَلَا تَحْسَبُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا ؕ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ ؕ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾

"O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka sumnjičenja su, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga – a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha; Allah, zaista, prima pokajanje i samilostan je." (Hudžurat, 12)

Klonite se sumnjičenja muslimana kada za to nemate valjanih dokaza. Isto je i sa idejama koje nam se javljaju o nekome bez ikakvog smisla. Cilj ove upute je da osigura čast muslimana, jer sumnja bez razloga i potraga za nedostacima, manama i slabostima ide u korist slabljenja muslimanske sigurnosti i časti, a to je striktno zabranjeno. Još jedan razlog za zabranu ogovaranje je konsolidacija muslimanskog jedinstva. Iz ovog razloga je život, imetak i čast muslimana zaštićen za sve druge muslimane. Jedan od velikih grijeha je potvoriti čestitu ženu. Ovo je poznato kao *buhtan* – kleveta. Ako kažemo nešto o nekome što nije tako, onda smo ga, u skladu sa hadiskom definicijom, oklevetali.

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovome i na onome svijetu; njih čeka patnja nesnosna." (Nur, 23)

Isti grijeh se smatra nedoličnim za dobroga čovjeka u sljedećem ajetu. Spomenut je na takav način da ako neko čuje takvo nešto, onda će smatrati da je to ispod digniteta jednog uglednog čovjeka.

﴿هَآؤِ مَثَآءِ بَنِمِيمِ﴾

"Klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi." (Kalem, 11)

Sljedeći ajet precizno spominje da se grijeh ne treba razglašavati. Iznimka je napravljena u slučaju kada je nečije pravo ugroženo, pa se na ovaj način može izdejsstvovati pravda za njega. U ostalim slučajevima, priča o griješenju, čiji je cilj samo pričanje, nije pohvalna. Razlog je taj što ljudi vremenom postaju imuni na tu priču, i mogu neke stvari početi smatrati normalnim, i neće se više zbog njih mnogo uzbuđivati.

﴿لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَن ظَلِمَ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا عَلِيمًا﴾

"Allah ne voli da se o nepravdi glasno govori, to može samo onaj kome je učinjena nepravda. – A Allah sve čuje i sve zna." (Nisa, 148)

Ovo su ajeti u Kur'anu koji upozoravaju na bespotreban govor jer to otvara vrata mnogim drugim grijesima.

Također, takva aktivnost ubija dragocjeno vrijeme pa je treba po svaku cijenu izbjegavati. Ne može se poreći činjenica da je ogovaranje vrlo draga aktivnost našem srcu, jer ne iziskuje mnogo truda, što svakako najviše veseli šejtana. Ogovaranje je uglavnom rezultat nehata i zaborava. Međutim, ako neko primjeti da neko snima to što on govori, to može biti okidač koji će ga odvratiti od "šuplje priče". Činjenica da je svaka izgovorena riječ zabilježena je navedena u sljedećem ajetu:

﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

"On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije." (Rum, 18)

Ajet koji će biti citiran jasno navodi beskoristan govor i stav istinskih vjernika prema tome.

Važno je napomenuti da je navedeno da se istinski vjernici u njega uopće ne upuštaju. Oni tu vrstu govora izbjegavaju i ne približavaju mu se. Čak i kad su pozvani, ne mili im se druženje sa onima koje je Kur'an označio kao neznalice, one koji slijede svoje emocije, a ne ponašaju se racionalno i smisleno.

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾

"A kada čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i reknu: «Nama naša djela, a vama vaša djela; mir vama! Mi ne želimo društvo neukih." (Kasas, 55)

U suri Mu'minun se spominju kvaliteti uspješnog vjernika. Jedan od tih kvaliteta je izbjegavanje beskorisnog govora i rada.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾

"Oni koji se beskorisnog govora čuvaju—što ih se ne tiče izbjegavaju." (Mu'minun, 3)

Još jeda česta pojava i grijeh je previše znatiželje i "zabiranje nosa u tuđe poslove". Znatiželja je u principu dobra stvar, ali samo kada je u pitanju sticanje znanja i nauka. Ali, istraživanje tuđih poslova je nepoželjna osobina za vjernika, kulturnog i odgojenog čovjeka.

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۚ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّهُ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنَّهُ مَسْنُوءًا﴾

"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati." (Isra, 36)

Sljedeći ajet ojačava istu poruku na različit način. On je protiv beskorisnog govora jer on vodi svim vrstama grijeha, a posebno traču. Trač će dovesti do ogovaranja, a to

onda vodi do klevete. Dakle, izbjegavanje prazne priče zadržava vrata svim grijesima koji ju mogu pratiti.

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

"Kada vidiš one koji se riječima Našim rugaju, nek si daleko od njih sve dok na drugi razgovor ne pređu. Ako te šejtan navede da zaboraviš, onda ne sjedi više s nevjernicima kad se opomene sjetiš." (En'am, 68)

Islam ne preporučuje prenošenje raznih priča. Naprotiv, naglašava se važnost istinitog govora i provjera činjenica prije donošenje bilo kakvih odluka o nekom pitanju. U sljedećem ajetu se od vjernika traži da prvo provjere činjenice prije nego što formiraju svoje mišljenje o nekoj stvari. Nema žurbe u donošenju zaključaka sve dok se ne ispune potrebni uvjeti za to. Ako dublje razmislimo o ovom ajetu, vidjećemo da nam također ukazuje na važan kriterij za donošenje zaključaka koji se tiču historije.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾

"O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete." (Hudžurat, 6)

Sumnje također otvaraju vrata šejtanu. Mudrost svih propisa naše vjere je da oni blokiraju ta vrata, kako šejtan ne bi došao do nas. Sumnja može dovesti do djela i koraka koje treba poduzimati samo uz čvrste dokaze. Nekada sumnja može utjecati na promjenu našeg stava prema nekoj osobi, iako za to nema čvrste osnove. Na taj način nekome mogu biti uskraćena njegova zaslužena prava.

Nasuprot ogovaranju, Kur'an naglašava važnost istinitog, iskrenog i direktnog govora. Ovo je mudro kada uzmemo u obzir dugoročne efekte ovakvog pristupa. Ovaj stav nije bez razloga. Islamski ideali i mišljenja su jednostavni, jasni, precizni i nedvosmisleni i traže preciznost i jednostavnost, kako u našim riječima, tako i u djelima.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu."
(Ahzab, 70)

﴿يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

“On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehе vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio.” (Ahzab, 71)

“On će vas za vaša dobra dijela nagraditi“ znanči da su rezultati istinitog govora veoma pozitivni. Ojačaćе će cjelokupno ponašanje ljudi, i njihove vrline će biti vidljive na svakom koraku u stvarnom svijetu, svijetu djela, a ne samo riječi.

Laži se generalno tretiraju kao nešto trivijalno. Kao što znamo jedna laž vodi do deset drugih i to onda vodi lošim djelima.

Kleveta je usko povezana sa gibetom. Kada beskoristan govor postane navika i kada ga više ne smatramo objektivnim, to dovodi do dodatnog urušavanja morala. Postepeno, to dovodi do ubijanja karaktera izmišljanjem priča o ljudima i optužbi na račun čestitih žena, pogotovo ako nisu u dobrom odnosu sa onim ko te priče plasira. On ne osjeća sramotu u o toj prljavoj igri ubijanja ljudske časti i uništavanja njegove reputacije. Sljedeći ajet posebno govori o tome:

﴿وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا
وَإِثْمًا مُبِينًا﴾

“A onaj ko kakav prijestup ili grijeh poćini pa time nedužna ćovjeka potvori – natovario je na sebe i kletvu i grijeh oćiti.” (Nisa, 112)

Jedan ovakav događaj se desio u ranoj historiji Islama. Kada se Poslanik alejhi selam vratio iz Murejse, Aiša radijallahu anha je greškom malo kasnila, pa ju je vratio jedan od ashaba. Jezici su se razvezali. Bilo je to teško vrijeme, kako za Poslanika, a.s., tako i za majku svih vjernika. A onda je došla sljedeća Objava koja je ponudila iščekivano olakšanje porodici žrtve ogovaranja, a oni koji su se upustili u besmislenu priču su žestoko kritikovani.

﴿لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ﴾

"Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora.'"
(Nur, 12)

﴿إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ﴾

"Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, a vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno." (Nur, 15)

U Kur'anu postoji još ajeta koji govore o izmišljanju i Allahovom, dž.š., nezadovoljstvu zbog toga, samo je kontekst drugačiji. Kao primjer možemo uzeti one koji se

razvode od svojih supruaga, ali samo ako ne postoji druga opcija, a pomirenje nije moguće. Međutim, oni ne trebaju zloupotrijebiti ovakvu situaciju u svoju korist kako bi svoje supruge optužili za nevjerstvo.

Buhtan se također može intepretirati na dva načina. Žena može optužiti drugu ženu da je nevjerna svom mužu. Ili, žena može roditi bebu i uvjeravati muža da je dijete njegovo.

﴿وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا
فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا﴾

"Ako hoćete da jednu ženu pustite, a drugom se oženite, i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh?" (Nisa, 20)

U hadisu koji prenosi Ebu Hurejre se kaže: "Žena koja pokuša podvaliti dijete onome kome ne pripada, izgubiće Allahovu milost. A čovjek koji zaniječe da je dijete njegovo (rođeno van braka), Allah ga neće pogledati na Sudnjem danu i biće degradiran." (Sunen, Ebu Davud)

"I zbog nevjerovanja njihova i zbog iznošenja teških kleveta protiv Merjeme." (Nisa, 154)

﴿وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ﴾

"Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen neka si Ti! To je velika potvora!'" (Nur, 16)

Ajet koji ćemo citirati kasnije je generalno upozorenje onima koji optužuje nevine vjernice i na taj način ih vrijeđaju. Oni su klevetnici i njih čeka teška kazna, jer to je ozbiljan grijeh. Kada se ukalja nečiji ugled, ili ga je nemoguće povratiti ili je potrebno mnogo vremena da se prevaziđe bol i da se povrati ukaljani ugled. Šerijat je veoma ozbiljan po tom pitanju ljudskih prava i dao je smjernice za zaštitu ljudske časti. Islam je ovome poklonio pažnju mnogo prije je moderno društvo usvojili i promoviralo anti-klevetničke zakone.

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۚ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُم ۚ لِّكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ ۚ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

"Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih biće kažnjen prema grijehu koji

je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika." (Nur, 11)

Ovo je generalna instrukcija, bez imenovanje bilo koga, ali sa istim povodom, da posavjetuje da je klevetanje nevinih ljudi veliki grijeh. Riječ nezasluženo ne znači da je *buhtan* moguć, ako to neko zasluži. To bi bila kontradikcija. To je spomenuto kako bi se dodatno naglasilo koliko je ovo ozbiljan i ružan grijeh.

﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا﴾

"A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovari na sebe klevetu i pravi grijeh." (Az-hab, 58)

Pravi ili jasan grijeh se navodi jer će poštenom ljudskom biću ovako nešto biti odvratno. Vjerici i vjernice su spomenuti odvojeno kako bi se uklonila bilo kakva nejasnoća i kako bi vidjeli da ovaj ajet važi za oba roda podjednako.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

“Oni koji kleveću čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovome i na onome svijetu; njih čeka patnja nesnosna”. (Nur, 23)

Gafilat u ovom ajetu znači nevine žene koje nisu uvučene u svijet poroka. Optužiti takvu vjernicu je odvratno djelo.

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّ فِي مَعْرُوفٍ قَبَائِعَهُنَّ وَاسْتَغْفِرَنَّ اللَّهُ عَنْهُنَّ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ﴾

“O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati i da neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati – ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprost; Allah, zaista, mnogo prašta, i On je milostiv..” (Mumtehine, 12)

U predhodnom ajetu je precizno pomenuto nekoliko stvari za koje su žene dale prisegu. I jedna od tih stvari je da neće nikoga optuživati. Također je vidljivo da se posebno naglašava ponašanje i djela u odnosu na vjerovanje. Možda

nije teško vjerovati, ali ponašati se u skladu sa propisima cijeli život je pravi i isitnski test.

Odnosi među partnerima mogu nekada doći u fazu kada muž optužuje vlastitu suprugu. Ovo je poseban slučaj i on se tretira drugačije. Onaj koji tuži, a to je u ovom slučaju muž, će se zakleti četiri puta pozivajući se na Allaha Uzvišenog da govori istinu. Važno je napomenuti da Kur'an ne govori zbog čega je optužuje, kao da je to toliko gnusno da je bolje da se ne spominje. Sljedeća dva ajeta treba posmatrati zajedno.

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ ۖ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾

"A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdiće svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta da zaista govore istinu, a peti put da ih pogodi Allahovo prokletstvo, ako lažu!" (Nur, 6 i 7)

Ogovaranje se smatra gorim od bluda, koji Kur'an naziva pokvarenim djelom. Postoje još mnoga druga djela koja se smatraju pokvarenim-*fahša*.

Jedno od najgorih je blud ili razvrat. Kazna za ovakve stvari je opisana u sljedećim ajetima. Ali, treba imati na

umu da se kazna odnosi na nevjenčane parove, kako je detaljno objašnjeno u hadisima. U Kur'anu se kaže:

﴿الرَّائِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ۚ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

"Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udara biča, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje!" (Nur, 2)

PRENOŠENJE TUĐEG GOVORA

Prenošenje tuđeg govora-*namimet* je definiran kao širenje glasina među vjernicima sa namjerom da se među njih ubace problemi i netrpeljivost. To je korištenje tuđeg govora protiv nekog drugog, kako bi se unio nemir među njih. To je grijeh i strogo je zabranjeno. Allah, dž.š., spominje takve ljude u Kur'anu:

﴿وَلَا تُطِيعُوا كُلَّ حَلَّافٍ مِّمَّهِمْ هَمَّازٍ مَّشَاءٍ بَنَمِيمٍ مَّنَّاعٍ لِّلْحَيِّ
مُعْتَدٍ أَيْمٍ﴾

"I ne slušaj nijednog krivokletnika, prezrena, klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi, škrca, nasilnika, velikog grješnika." (Kalem, 10-12)

Ovi ajeti samo pokazuju koliko je odvratno prenositi tuđe riječi. U hadisu koji prenosi Buhari se kaže: "U Džennet neće ući onaj ko prenosi tuđe riječi." (Sahih, Buhari)

To znači da će musliman koji je umro, a nije se pokajao za ovaj grijeh, biti kažnjen u Džehennemu prije nego mu bude dozvoljeno da uđe u Džennet. Kada ova pojava vrijeđa druge

ljude, Islam ne pravi razliku između muslimana i nemuslimana. Muslimanski učenjaci smatraju da je ogovaranje nemuslimana zabranjeno. Kleveta je prekršaj kažnjiv i u ovozemalskim sudovima, a za koju ćemo snositi posljedice i na Ahiretu.

Huzejfe prenosi da je Allahov Poslanik rekao: "Neće ući u Džennet klevetnik (nemâm)." (Sahih, Muslim)

Kleveta je poznata po mnogim imenima, i smatra se krajnje odvratnim djelom. Poslanik, a.s., je na nju upozorio na mnoge načine, a koristio je različite izraze. Spominje se i izraz *adh*, koji je sam Allahov Poslanik pojasnio.

Ibn Mes'ud prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Hoćete li da vam kažem šta je *adh*? To je kleveta, koja se dešava među ljudima." (Musned, Ahmed)

U drugom hadisu koji se može naći u mnogim hadis-kim zbirkama, i koji je autentičan, nalazi se jasno upozorenje i zabrana klevetanja ljudi, osim drugih zabrana koje su navedene u tom hadisu. Sljedeći hadis baca svjetlo na ovu temu, kao što pojašnjava da je kazna u kaburu stvarna.

Jednom prilikom Vjerovjesnik, s.a.v.s., prođe pored dva kabura i reče: "Ovu dvojicu kažnjavaju, ali ih ne kažnjavaju zbog velikih grijeha. Jedan se nije čistio od mokraće, a drugi je prenosio tuđe riječi." Potom zatraži svježu palminu granu, prepolovi je, pa jedan dio zabode u jedan, a drugi dio u drugi kabur, i reče: "Možda im (ovo) ublaži patnju dok se ne osuše." (Sahih, Buhari)

Izazivanje neprijateljstva među ljudima je odvratno djelo. To nije samo zločin protiv nekoliko ljudi, već zločin protiv čovječanstva, jer je ubistvo jednog čovjeka kao ubistvo cijelog ljudskog roda, kao što je spašavanje jednog života jednako spašavanju cijelog čovječanstva. To je sasvim jasno iz sljedećeg ajeta:

﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَآئِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ﴾

"Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvaao. Naši poslanici su im jasne dokaze donosili, ali su mnogi od njih, i poslije toga, na Zemlji sve granice zla prelazili." (Maide, 32)

Svako ljudsko biće je unikat. Niko nije zamjenjiv. Svako od nas reflektuje karakteristike cijelog ljudskog roda i smatra se kompletnim. Čovjek je mikrokosmos makrokosmosa ili ljudskog roda. Također, kao rezultat procesa stvaranja, svaki čovjek može biti izvor nebrojenih života,

kao što je sasvim jasno iz primjera Adema alejhi selam. I zato sada možemo shvatiti zašto bi ubistvo jednog čovjeka značilo ubistvo cijelog ljudskog roda, što je istina, tehnički i figurativno.

Sijanje sjemena neprijateljstva između dvije osobe u realnosti nije sijanje neprijateljstva samo između te dvije osobe, jer čovjek se ne možemo zamisliti van zajednice i društva. Čovjek nije izoliran poput ostrva. On ima rođake, prijatelje i cijeli svijet oko njega, a to neprijateljstvo prema njemu pogađa sav taj svijet. Ono će se širiti kao lančana reakcija. Na Sudnjem danu će se dugoročni efekti naših djela svakako razmatrati. O tome se govori u sljedećem ajetu:

﴿عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ﴾

"svako će saznati šta je pripremio, a šta je propustio."
(Infitar, 5)

S druge strane, ako približimo dvije osobe ili ako obnovimo njihovo prijateljstvo, to će figurativno značiti kao da smo zbližili cijeli ljudski rod. O ovome se govori u sljedećem hadisu koji je vrlo jasan, i treba da nam otvori oči po ovom pitanju.

Ebu Derda prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Trebam li vam reći šta je najbolje, čak i kada ga poredimo postom, namazom i zekatom"? Ashabi su odgovorili: "Zašto

da ne!“ Poslanik je rekao: “Obnova međuljudskih odnosa. Jer pošast je onaj ko kvari iskrene međuljudske odnose.“ (Sunen, Tirmizi)

Idealna situacija bi bila kad ne bi bilo povrijeđenih. Sljedeći hadis vrlo precizno sažima tu ideju. Ali, moramo imati na umu da riječ musliman se ovdje ne spominje u etničkom smislu. Poslanikovo, a.s., učenje nije sektaško. Ako je on spomenuo muslimane, to je samo zbog toga što bi oni trebali znati više o vrijednostima i dignitetu ljudi i vjerovanju u više ideale.

Ebu Musa el Eš'ari prenosi da je pitao sam Poslanika alejhi selam: “Ko je najbolji među muslimanima?“ On je odgovorio: “Onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani.“ (Sunen, Tirmizi)

“Od čijeg su jezika i ruku“ je sveobuhvatan izraz koji pokriva sve aspekte djelovanja, kako riječi tako i djela. Ova dva aspekta ga odvajaju od ostalih stvorenja na Zemlji. Hadis ne podrazumjeva da i drugi ljudi, osim muslimana, mogu biti povrijeđeni nekažnjeno, već implicira da poštovanje prema svim ljudima. Muslimani su samo predstavnici jednog dijela čovječanstva.

Sljedeći hadis vrlo lijepo opisuje ponašanje vjernika i njegovo stav prema drugim ljudima. On također pojašnjava koje su osobine iskrenog vjernika. To je osnovna ideja, jer zbog fokusa na visoke životne ideale i veće ciljeve koje

mora postići, u njemu nema cinizma. On sebi ne može dopustiti da gubi vrijeme i energiju na stvari koje ne odgo-varaju njegovoj misiji na ovom svijetu. On je previše zauzet provođenjem svoje uloge Allahovog namjesnika na Zemlji, da bi svoje vrijeme posvećivao nekim drugim stvarima.

Rečenica iz hadisa "I budite braća, o Allahovi robovi" na vrlo elokventan način pojašnjava da ljudi ne mogu biti braća i sestra prije nego budu Allahovi robovi. Nema drugog načina koji će dovesti do njihovog jedinstva.

Enes ibn Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nemojte mrziti jedni druge; nemojte zavidjeti jedni drugima; nemojte okretati leđa jedni drugima, nego budite braća, o Allahovi robovi! Nije dozvoljeno muslimanu da ne govori sa svojim bratom više od tri dana." (Sahih, Buhari)

"Nemojte mrziti jedni druge" znači da ne trebamo reći ili uraditi nešto što bi moglo prouzrokovati mržnju u drugima. "Nemojte zavidjeti" naglašava da ne smijemo željeti da Allah Uzvišeni uskrati, već ukazani blagoslov, bratu muslimanu. "Nemojte okretati leđa jedni drugima" znači da se ne izbjegavamo kada se sretnemo te da se pozdravljamo. Pošto sve ove stvari prouzrokuju sukob i udaljavanje, one su striktno zabranjene u Islamu. Od muslimana se traži da uspostave kontakt i nastave razgovarati nakon najviše tri dana. Zabranjeno je prekoračiti ovaj rok.

Treba svakako naglasiti da je uzajamna mržnja i animozitet među ljudima smrtni grijeh, toliko ozbiljan koliko i širk-pridruživanje Allahu, dž.š., druga.

Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Vrata Dženneta se otvaraju svakoga ponedjeljka i četvrtka i oprost se svakom robu koji Allahu ne pripisuje druga, osim čovjeku koji ne govori sa svojim bratom. Tada se kaže: Sačekajte neće li se ova dvojica pomiriti! Sačekajte neće li se ova dvojica pomiriti! Sačekajte neće li se ova dvojica pomiriti!" (Sahih, Muslim)

Ovaj hadis poručuje da će nas uzajamna mržnja, svađe i podmetanja udaljiti od Dženneta. To je mjesto u kome neće biti zla, mržnje i antagonizma. Kako bi se pripremili za takvo mjesto, moramo se pripremati u skladu sa atmosferom koja tamo vlada.

﴿يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا﴾

"U njima prazne besjede neće slušati, već samo: «Mir!» i u njima će i ujutro i navečer opskrbljeni biti." (Merjem, 62)

﴿يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا﴾

"U njima neće slušati prazne besjede ni govor grješni." (Vakia, 25)

﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَابًا﴾

"Tamo prazne besjede i neistinu neće slušati."
(Naba, 35)

Ovi ajeti nam pružaju uvid u džennetsku atmosferu, i kulturu života koja će tamo vladati. Jasno je da će to biti mjesto u kome će boraviti plemeniti ljudi. Ali, tamo će biti samo oni koji na ovom svijetu dokažu da su plemeniti.

Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Onaj ko optuži svog roba za preljub biti će kažnjen na Sudnjem danu, osim ako ta optužba bude bila istinita."
(Sahih, Buhari)

Na Sudnjem danu će vlasnici robova i robinja biti izloženi ruglu, jer su vršili sve vrste nasilje nad svojim zarobljenicima, a za nanesenu bol nisu kažnjeni. Na Sudnjem danu, kada Uzvišeni počne suditi bez predrasude i usluga, onda će i prava ovih potlačenih ljudi biti zadovoljena, a biće kažnjeni oni vlasnici robova, koji su nekako izbjegli kaznu na ovom svijetu. Ovaj hadis je upozorenje za sve one koje ponese moć, autoritet i vlast, pa se počnu izživjavati nad svojim podanicima.

Najčešće citirani hadis Allahovog Poslanika tačno definira gibet. Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam upitao svoje ashabe: "Znate li šta je to gibet?" Kazali su: "Allah najbolje zna i Njegov poslanik." Rekao je: "Da

spomeneš svoga brata po onome što on ne voli.” Neko je rekao: “A šta misliš ako se nalazi kod moga brata ono što kažem o njemu. Rekao je: ”Ako bude pri njemu to što kažeš, ti si ga ogovorio, a ako ne bude, tada si ga potvorio.” (Sahih, Muslim)

Od Ebu Sa'da i Džabira ibn Abdillaha, r.a., prenosi se da su kazali kako je Resulullah rekao: “Gibet (ogovaranje) je gori od zinaluka (bluda)!” Ashabi upitaše: “Allahov Poslaniče, a kako će gibet biti gori od zinaluka?” Allahov Poslanik alejhi selam je odgovorio: “Čovjek koji učini zinaluk pokaje se i Allah mu primi teobu, a onome koji ogovara nema oprosta sve dok mu ne oprosti onaj koga je ogovorio.” (Miskatul Mesabih.)

Ljudi obično počnu ogovarati iz nehata i nedostatka kontrole nad svojim jezicima. Velika većina ne smatra ogovaranjem iznošenje činjenica o lošim osobinama drugih ljudi u njihovom odsustvu. Ali, kao što se vidi iz predhodnih hadisa, upravo je to gibet. A kada pričamo o ljudima loše, a to ustvari nije istina, to onda postaje kleveta - *buhtan*.

Hadis elaborira značenje ogovaranja i klevete i naglašava razliku između ove dvije pojave. Obe su veliki grijeh i izazivaju velike nevolje.

Hadis također opisuje muslimana kao osobu koja izbjegava nanošenje štete drugim muslimanima, kako riječima (jezikom), tako i djelima (rukama). U sljedećem hadisu

su spomenuti i *muhadžiri* – izbjeglice. Generalno se smatra da je izbjeglica osoba koja iz političkih ili ekonomskih razloga napusti jedno mjesto i nastani se u drugom. Međutim, pravi muhadžir je neko ko napusti ono što je Allaha Uzvišeni zabranio. Riječ *hadžr* znači napustiti, predati.

Abdullah ibn Omer, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani, a muhadžir je onaj koji se čuva Allahovih zabrana, harama.” (Sunen, Nesai)

Sljedeći hadis samo dodatno podcrtava važnost i značenje predhodnog, samo na drugačiji način. Najbolji Islam je Islam onih koji izbjegavaju vrijeđanje drugih ljudi, bilo riječima ili djelima. Riječi ili jezik su spomenuti na prvom mjestu zbog toga što je uvijek jezik taj koji uzrokuje prvu bol. Tek nakon toga je spomenuto vrijeđanje ili nanošenje štete rukama ili djelima.

Ebu Musa, r.a., prenosi da su pitali Poslanika alejhi selam: “Ko je najbolji musliman?” On im je odgovorio: “Onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani.” (Sunen, Nesai)

Sljedeći hadis je po svom značenju sličan zakletvi koju je Poslanik alejhi selam primio od žena.

Ubadah ibn Samit, r.a., koji je učestvovao u Bitki na Bedru i bio jedan od vođa u noći Akabe, prenosi da je Božiji Poslanik, dok je oko njega bila skupina ashaba, rekao:

“Obavežite mi se, da nećete Allahu pridruživati nikakva suparnika, da nećete krasti, da nećete činiti blud, da nećete ubijati svoju (žensku) djecu, da nećete lagati potvarajući drugog s onim što je u vašim utrobama i da nećete biti nepokorni u uobičajenoj odanosti Bogu. Onaj ko od vas ispuni obavezu, on ima nagradu kod Allaha, a onaj ko od nje nešto prekrši, biće kažnjen na ovom svijetu odgovarajućom kaznom i to mu je otkupljenje. Onaj ko nešto od toga prekrši i Allah mu to pokrije (na ovom svijetu), a to je u Njegovoj volji, ako bude htio, oprostiće mu, a ako

bude htio, kazniće ga.“ “I mi smo mu se na to obavezali.“ (Sahih, Buhari)

Hadis koji slijedi govori o ashabu koji je se obavezao Posalaniku alejhi selam. Postoji dodatna klauzula u kojoj stoji “da nećete jadikovati ili naricati i otkrivati se kao u rano pagansko doba”.

Došla je Umejma bint Rekika, r.a., Allahovom Poslaniku dajući mu prisegu na Islam, pa joj on reče: “Tražit ću prisegu od tebe da nećeš Allahu ništa pridruživati, krasti, blud činiti, dijete svoje ubiti, mužu tuđu djecu podmetati, naricati, niti se otkrivati kao u rano pagansko doba.” (Munsed, Ahmed)

Malik prenosi od Muhameda ibn Munkadira da je Umejma bint Rekika, r.a., rekla da je bila među ženama koje su došle Poslaniku alejhi selam kako bi mu dale prise-

gu na vjernost, pa su rekle: "O Allahov Poslaniče, dajemo ti prisegu na vjernost da nećemo pored Allaha Uzvišenog obožavati nikoga, i da nećemo krasti, i da nećemo blud činiti, i da nećemo svoju djecu ubijati, i da nećemo s potvorama dolaziti ispred ruku i nogu naših, i da ti nećemo biti nepokorne u dobru." Poslanik alejhi selam je na to rekao: "U svemu što budete mogle, što budete u stanju sprovesti!" A one su odgovorile: "Allah i Njegov Poslanik su milosniji prema nama od nas samih. Hajde da ti damo prisegu na vjernost, o Allahov Poslaniče", na što je Poslanik, a.s., odgovorio: "Ja se ne rukujem sa ženam. Isto je bilo da sam zborio sa stotinu žena ili da sam zborio samo sa jednom!" (Muvetta, Imam Malik)

Malik prenosi od Zejda ibn Aslama, a on od Ata ibn Jasara da je Poslanik alejhi selam rekao: "Koga Allah sačuva od dvije stvari, ući će u Džennet." Neki čovjek je rekao: "Ne govori nam Allahov Poslaniče." Poslanik je šutio, a onda je ponovio predhodne riječi. Taj čovjek je ponovo rekao: "Ne govori nam Allahov Poslaniče." Poslanik je šutio, a onda je ponovio predhodni hadis. Taj čovjek je ponovo rekao: "Ne govori nam Allahov Poslaniče." Poslanik je još jednom ponovio istu stvar. Onda je čovjek namjeravao reći ono što je već ponovio nekoliko puta, ali ga je drugi čovjek sa njegove strane ušutkao. A Poslanik alejhi selam je rekao: "Koga Allah sačuva od dvije stvari, ući će u Džennet. To je

ono što je između njegovih vilica i ono što je između nogu. To je ono što je između njegovih vilica i ono što je između nogu. To je ono što je između njegovih vilica i ono što je između nogu.” (Muvetta, Imam Malik)

Sasvim je jasno da se ovaj hadis odnosi na jezik (ogovaranje) i polne organe (blud). Poslanik, a.s., nam garantuje Džennet ako budemo pazili na ova dva organa. Njihovo korištenje je jasno definisano šerijatskim propisima, i zbog toga ih trebamo čuvati od stvari koje su šerijatom zabranjene.

Ponovo je fraza “što je između vaših vilica” korištena na prvom mjestu, jer je ogovaranje opasnije od bluda.

Sehl ibn Sa'd priča da je Allahov Poslanik alejhi selam, rekao: “Onome ko mi garantira (da će sačuvati) ono što je između njegovih vilica i ono što je između njegovih nogu, ja mu garantiram Džennet.” (Sahih. Buhari)

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je čuo Poslanika alejhi selam kako govori: “Čovjek će izgovoriti riječ na koju neće obratiti pažnju, a zbog nje će biti bačen u Vatru dublje nego što je razdaljina između istoka i zapada.” (Sahih, Buhari)

Allahov Poslanik alejhi selam je rekao: ”Zaista rob izgovori neku riječ iz Allahova zadovoljstva kojoj ne pridaje pažnju, a Allah ga radi nje uzdigne na velike stepene. Isto tako rob izgovori neku riječ iz Allahove srdžbe na koju ne obrati pažnju, a zbog koje će biti bačen u Džehennem.” (Sahih, Buhari)

Bilježi se kako je Aiša, r.a., rekla Poslaniku alejhi selam za Safiju, r.a.: "Vidi Safiju!" - aludirajući na njen mali rast. Poslanik alejhi selam joj reče: "Ne ogovaraj je!" Aiša na to reče: "Rekla sam samo ono što jeste", a on joj odgovori: "Rekla si takve riječi, koje kad bi se prosule u more, zamutile bi ga." Aiša, r.a., prenosi da je jednom pred Poslanikom alejhi selam imitirala jednog čovjeka, na što joj je on rekao: "Ja ne bih ni jednog čovjeka imitirao kada bi mi dali to i to." (Ebu Davud)

Svaka ovakva radnja se smatra ogovaranjem. To je razlog zašto je Poslanik alejhi selam koristio analogiju u prethodnom hadisu u momentu kada je Aiša, r.a., rekla da je Safija, r.a., niska. U arapskom jeziku se riječ *muhakat* često koristi za imitiranje nečijih deformiteta ili mana. Imam Nevevi smatra da je ova analogija bazirana na *vahju*, a da je njen sadržaj ojačan kur'anskim ajetom:

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ وَمَا يُنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ﴾

"On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje." (Nam, 3,4)

Savršeno je jasno da je omalovažavanje bilo koga ili ismijavanje nečijih fizičkih mana veliki grijeh koji bi svaki musliman morao izbjegavati.

Sljedeći hadis spominje da mrtve treba spominjati po dobru, a ne po zlu. Međutim, to ne znači da o živima

možemo govoriti loše. Kako god nam hadis preporučuje da mrtve spominjemo samo po dobru, isto tako preporučuje da i živi zaslužuju naše poštovanje. Poštivanje ljudi je ustvaru činjenica za Allahovu šemu poštovanja onoga kome je On ukazao poštovanje. Ponašanje koje je u skladu sa sljedećim hadisom će dugoročno obnoviti izgublenu poziciju čovjeka u današnjem društvu.

Ibn Omer, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Vaše umrle spominjite po dobru, a ne iznosite njihove mahane." (Ebu Davud)

Ibni Omera, r.a., prenosi da se jedne prilike Poslanik alejhi selam popeo na minber i povišenim glasom rekao: "O skupino onih koji su svojim jezicima povjerovali, a iman u njihova srca još nije ušao! Ne uznemiravajte muslimane, ne sramotite ih i ne tragajte za njihovim mahanama, jer onaj ko bude istraživao mahane svoga brata muslimana, Allah će istražiti njegove mahane, a kome Allah bude istražio mahane, osramotit će ga čak i u njegovoj kući."

Prenosi se da je Ibn Omer, r.a., jedne prilike pogledao u Kabu i rekao: "O kako si velika i sveta, ali znaj da je čast vjernika svetija od tebe." (Sunen, Tirmizi)

Obavijestio nas je Malik da mu Valid ibn Sejjad rekao da mu je El-Muttalib ibn Abdullah ibn Hantab el-Mahzumi pričao kako je neki čovjek upitao Poslanika alejhi selam: "Šta je gibet?" A Poslanik alejhi selam mu je

odgovorio: "To je kada spomeneš čovjeka na način na koji on ne bi želio." A čovjek ga je upitao: "Čak i ako je to istina, o Allahov Poslaniče"? On mu je na to odgovorio: "Ako kažeš nešto što nije istina, onda si ga oklevetao." (Muvetta, Imam Malik)

Sljedeći hadis od Ebu Davuda nas dodatno podučava važnosti odbrane ljudske časti i digniteta. Bila bi greška reći da se ovaj hadis odnosi samo na muslimane. Nigdje nije rečeno da je čast drugih ljudi manje vrijedna i da je pogodna za klevetu. Riječ muslimani ne sadržava u sebi bilo kakve konotacije sektašenja ili etničke superiornosti. Obje ove ideje su potpuno strane Islamu.

Poslanik alejhi selam je rekao: "Ako neko odbrani muslimana od munafika, Allah će na Dan Proživljenja nakon smrti poslati meleka koji će čuvati njegovo tijelo od džehennemske vatre. Ali ako neko napadne muslimana sa željom da ga govorom ponizi, njega će Allah zadržati na mostu iznad Džehennema sve dok odsluži svoju kaznu zbog onoga što je govorio." (Ebu Davud)

Bilal ibn Haris el Muzani prenosi da je Allahov Poslanik alejhi selam rekao: "Ponekad čovjek kaže neku riječ kojom stekne Allahovo zadovoljstvo, a nije bio ni svjestan da će time zadobiti Njegovo zadovoljstvo koje će mu se pisati sve do Sudnjeg dana. Ponekada čovjek kaže neku riječ kojom izazove Allahovu srdžbu, a nije bio ni svjestan da će

s tom riječi izazvati Njegovu srdžbu koja će mu se pisati sve do Sudnjeg dana.“ (Malik, Imam Malik)

Sljedeći hadis Allahovog Poslanika alejhi selam je jasna opomena kako čovjek treba paziti na svoje riječi. Ponekad kažemo nešto, misleći da je to nebitno i da nema nikakvog značaja. Ali to ga nekada može dovesti do dna Džehennema. Ponekad se desi obratna situacija, a to je da nesvejsno izgovorimo stvari za koje ćemo biti bogato nagrađeni. U oba slučaja je bitan oprez.

Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Čovjek ponekada izrekne neku riječ - ne vodeći računa je li ona dobra ili nije i zbog nje će biti bačen u džehennemsku vatru. A drugi bez razmišljanja kaže nešto važno za što će ga Allah Uzvišeni u Džennetu nagraditi.“ (Muvetta, Imam Malik)

Ovaj hadis je sličan predhodnom, i ustvari je samo njegovo pojašnjenje. Ovdje je “riječ” jasno definisana. Riječ koja će ga uvesti u Džennet je ona koja je zadovoljila Allaha Uzvišenog. A riječ koja će ga odvesti u Džehennem je ona koja je izazvala Allahovu srdžbu.

Hadis nam govori o činjenicama koje su vidljive u svakodnevnom životu. Ponekad izgovorimo nešto što ljude odvraća od ružnih djela i tjera na kajanje. Ovakve riječi će svakako biti bogato nagrađene od strane Allaha Uzvišenog. Slično ovome, ponekad pričamo o stvarima, a da ne zna-

mo kakve negativne konsekvence to može izazvati. Ovakva priča može povrijediti nečije osjećaje i odvesti ga odvesti u grijeh. Allah Uzvišeni nije zadovoljan ovakvom osobom. Lekcija koju nam pruža ovaj hadis je da moramo striktno paziti što govorimo, to jest dobro izvagati prije nego nešto kažemo. Samo tako ćemo izbjeći Allahovu srdžbu.

Od Ibn Abbasa, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik alejhi selam prošao pored dva groba koja se kažnjavaju, pa je rekao: "Ova dvojica se kažnjavaju, i to ne zbog nečeg velikog; što se tiče jednog - nije se čuvao od mokrenja, a što se tiče drugog – stalno je prenosio tuđe riječi (nemimet)." Poslanik alejhi selam je uzeo jednu svježu palminu granu, koju prepolovi na dva dijela, pa posadi nad svakim grobom (više glave), po jednu. Onda je bio upitan: "Allahov Poslaniče, zbog čega si učinio to"? On reče: "Za nadat se je da će im se kazna, makar malo, olakšati, sve dok se grane ne osuše." (Sahih, Buhari)

Ebu Davud prenosi isti hadis sa malim varijacijama. Tekst je jasan, a poruka jasna i precizna. To je dragulj mudrosti, ali i jednostavna činjenica.

Poslanik alejhi selam je rekao: "O vi koji ste uzvjerovali svojim jezicima a iman još nije ušao u vaša srca, nemojte ogovarati muslimane i nemojte istraživati njihove mahane, jer onome ko otkriva njihove mahane, Allah će otkriti njegove mahane, a čije mahane Allah otkrije osramotiće ga u njegovoj kući." (Ebu Davud)

“Osramotiće ga u njegovoj kući“ je strogo upozorenje. Niko ne voli biti ponižen na kućnom pragu ispred rođaka i porodice. Pokušaće da to izbjegne po svaku cijenu. Biti osramoćen ispred ljudi koji nas poštuju i imaju visoko mišljenje o nama je za nas kao da smo osramoćeni pred cijelim svijetom.

Slijedi priča koja se tiče vladara i onih koji “vladaju svijetom“. Ako se previše bave tajnama ljudi, to će dovesti do masovne korupcije i grijeha. Ljudi smatraju odvratnom činjenicu da su uvijek pod prismotrom, i da ih uvijek neko gleda. To dovodi do negativnih emocija. Negativne emocije mogu čovjeka pretvoriti u cinika i on se može okrenuti korupciji. Briga za Ahiretom i polaganjem računa odlazi u drugi plan. Osjeća se kao da tone, i smatra se nebitnim, što je svakako protivno njegovoj prirodi. Muavija je bio prava osoba da čuje ovaj Poslanikov savjet, i zato se o njega i okoristio jer je bio u takvoj poziciji u kojoj je upravljao stvarima.

Muavija prenosi da je čuo Poslanika alejhi selam da kaže: “Ako tragate za manama ljudi, pokvarićete ih, ili ćete ih skoro pokvariti.“ Ebu Derda kaže da je ove riječi Muavija lično čuo od Poslanika alejhi selam, i da ga je Allah zbog njih nagradio. (Sunen, Ebu Davud)

Drugi hadis je mnogo jasniji, ali samo ojačava značenje prvog. Jasno je spomenuta grupa ljudi na koje se hadis odnosi. Riječ *emir* doslovno znači vođa, onaj ko je u poziciji

da upravlja. Vladari su izdvojeni jer su oni uglavnom ti koji istražuju. Cilj ovog hadisa je da se zaštiti ljudska intima i dignitet.

Hadis koji odgovara od gibeta je o ashabu koji je počinio blud, i koji je nakon što je to priznao, kamenovan do smrti.

Čovjek iz plemena Beni Aslam je došao Allahovom Poslaniku i obavijestio ga da je počinio nedozvoljeni seksualni odnos i četiri puta je svjedočio protiv sebe, a Poslanik se cijelo vrijeme okretao od njega. A kada je posvjedočio i peti puta, on se okrenuo i upitao ga: "Da li si spavao sa njom"? Čovjek je odgovorio potvrdno, a Poslanik ga je ponovo upitao: "Da li si to učinio na način da je tvoj polni organ ušao u njen." Čovjek je odgovorio potvrdno, pa je ponovo upitan: "Da li znaš šta je blud"? On je odgovorio: "Znam. S njom sam učinio ono što nije dozvoljeno, ono što je čovjeku dozvoljeno da radi sa svojom ženom." Onda ga je Poslanik upitao: "Šta je svrha tvog priznanja?" A čovjek je odgovorio: "Želim da me pročistiš!" Poslanik, a.s., je nakon toga izdao naređenje, te je taj čovjek kamenovan do smrti. A onda je Poslanik alejshi selam čuo ashabe kako govore: "Vidi ovoga čiji je grijeh Allah Uzvišeni sakrio, ali koji nije htio to zaboraviti, pa je kamenovan kao pas." Ništa im nije rekao, ali je nastavio hodati sve dok nije došao do strvine magarca čije su noge bile okrenute nebu. Onda

je upitao: “Gdje su taj i taj?” “Tu smo, o Allahov Poslaniče”, odgovoriše oni. Poslanik im reče: “Spustite se i jedite ovu lešinu.” Oni upitaše: “Pa ko ovo može jesti?” A on im odgovori: “Nepoštovanje koje ste upravo pokazali je gore od jedenja ove lešine. Tako mi Onoga, u čijoj je ruci moja duša, on se sada kupao u džennetskim rijekama.”

Ovo nije bio klasični primjer ogovaranja. Ovo je više bio primjer kako se sjećamo naših umrlih, jer Maiz ibn Malik el Eslemi više nije bio živ. Međutim, ovaj hadis je podsjetnik da spominjanje nekog u lošem svjetlu, bio živ ili mrtav, nije poželjno.

Sljedeći hadis je jasno upozorenje onima koji ogovaraju i obeščašćuju poštene ljude.

Enes ibn Malik prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Kada sam bio na Miradžu (tj. kada sam bio uzdignut na nebo) prošao sam pored naroda koji noktima od bakra grebe svoja lica i prsa pa sam upitao: Džibrile, ko su ovi? Odgovorio mi je: ‘Ovo su oni koji jedu ljudska mesa i kaljaju njihove časti.’” (Sunen, Ebu Davud)

“Oni koji jedu ljudska mesa” je eufemizam za ogovaranje, a logičan rezultat ove šejtanske prakse je kaljanje nečije časti. Hadis nas pokušava razbuditi iz dubokog sna i opisuje događaj sa “drugog svijeta” na takav način da ćemo dva puta razmisliti prije nego se upustimo u ogovaranje i klevetu.

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik alejhi selam upitao: "Znate li ko je propao?" Rekli su: "Propao je kod nas onaj ko nema ni dirhema ni robe." On reče: "Propao je od mog ummeta onaj koji će doći na Sudnji dan s namazom, postom i zekatom, ali je opsovao ovog, potvorio onog, uzeo imetak ovog, prolio krv onom, udario ovog. Potom će se od njegovih dobrih djela dati spomenutim ljudima, pa kada ih nestane, uzet će se od njihovih grijeha i natovariti na njega, i bacit će se u Džehennem." (Sahih, Muslim)

"Potvorio onog" je fraza koja je direktno spomenuta ovdje. Osim toga, mnoga druga zla su spomenuta, a sva su smrtonosna i izjedaju naša dobra djela.

Oni koji znaju ovu prirodu gibeta neće se žaliti kada ih neko ogovara. Oni znaju da će se dobra djela ogovarača prebaciti na račun žrtve.

Gibet također može biti rezultat prepričavanja (rekla-kazala), koje je vjerovatno laž. Ako neko krene širiti ono što je čuo, on će se smatrati lažljivcem, baš kao što stoji u hadisu.

Hafs ibn Amir prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Dovoljno je da čovjek prenese sve što čuje da bi ga se smatralo lažovom." (Sahih, Muslim)

Iz ovog hadisa vidimo da nije ispravno prihvatiti sve što čujemo kao istinu, a da to nismo provjerili. Također nije ispravno to prenijeti drugima jer je vrlo vjerovatno da

je ono što se čuje neistina, pa bi prenošenjem samo doprinijeli širenju neistine. I zato je neophodno da učinimo sve kako bi osigurali da je ono što govorimo drugima istina.

Poslanik alejhi selam je rekao: “Ogovaranje je gore od bluda.” To je dalje objašnjeno drugim hadisom koji prenose Ebu Seid i Džubejr, a u njemu se kaže: “Allah može oprostiti ako se pokaje nakon učinjenog bluda. Međutim, Allah neće oprostiti onom ko ogovara sve dok mu ne oprosti i žrtva.”

Huzejfe prenosi da je čuo kako Poslanik govori: “*Katat* neće ući u Džennet. *Katat* u ovom slučaju se odnosi na klevetnika, onoga koji govori ružno o ljudima i drugima otkriva njihove tajne. Ovo mu je oštro upozorenje.” (Sahih, Buhari)

Laganje je direktno vezano za ogovaranje. Osoba koja laže dodaje na priču iz vlastite mašte kako bi bila senzacionalnija i atraktivnija. Sama istina teško generira neki interes među slušaocima. Ali laganje je samo po sebi ozbiljan grijeh. U sljedećem hadisu je svrstano među tri velika grijeha.

Allahov Poslanik alejhi selam je rekao: “Hoćete li da vas obavjestim o najvećim grijesima?” – ponovivši tri puta. Rekli smo: “Svakako, Allahov Poslaniče.” Rekao je: “Pripisivanje Allahu subhanehu ve teala druga, neposlušnost prema roditeljima”, a bio je naslonjen, pa je sjeo i dodao: “Lažno govoriti i lažno svjedočiti. Čuvajte se lažnog svjedočenja.” Zatim je to nastavio ponavljati pa smo pomislili da nikada neće prestati.” (Sahih, Buhari)

Sljedeći hadis govoro o ozbiljnosti sedam velikih grijeha koji se nazivaju *mukibat* (destruktivni). Hadis usvari sumira islamski kodeks ponašanja i toliko je sveobuhvatan da mu ništa ne nedostaje ako ga duboko proučimo.

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: "Izbjegavajte sedam grijeha koji vode u vatru." Rekoše: "O Allahov Poslaniče, koji su to?" Reče: "Pripisivanje Allahu druga, sihr (vračanje), ubistvo onih koje je Allah zabranio, jedenje kamate, jedenje imetka jetima (siročeta), bježanje s bojnog polja i potvora čestitih i nevinih." (Sahih, Buhari)

Gibet i *Buhtan* igraju aktivnu ulogu u razbijanju muslimanskog društva i njegovom slabljenju. Ove dvije stvari su suprotne Islamu i vrlo su opasne kada imamo na umu muslimanske interese. Kako se muslimani trebaju odnositi jedni prema drugima je vrlo lijepo opisano u hadisu koji prenosi Ebu Musa el Eš'ari: "Iskreli vjernici su kao cigle u zidu, potpomažu jedan drugog." Dok je ovo govorio, Poslanik alejhi selam je sklopio ruke tako što je isprepleo svoje prste." (Sahih, Buhari)

Isto značenje ali različite fraze su korištene u drugom hadisu, koji također sumira ideju međusobnog ponašanja muslimana. Značenje se može i proširiti kako bi obuhvatio sve ljude. Ako bi se ovo primjenilo, svijet bi bukvalno postao savršeno mjesto za sve.

Numan ibn Bešir prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Vidiš vjernike u njihovoj međusobnoj ljubavi, samilosti jednih prema drugima i ućivosti, kao da su jedno tijelo; kada jedan dio tijela osjeti bol, ono čitavo osjeća groznicu i nesanicu." (Sahih, Buhari)

ZABRANA SLUŠANJA GIBETA

Osoba koja sluša ogovaranje je također grijешnik, osim ako se tome ne usprotivi jezikom, ili, ako se boji ogovarača, makar srcem. Ako može napustiti skup ili ga prekinuti, ili možda promijeniti temu, onda to treba i uraditi. Ali ako ušutkava onoga koji ogovara, a u svom srcu osjeća radost zbog ogovaranja, onda je on munafik. Neće mu biti oprošteno osim ako gibet odbaci svim srcem. Gibet je ozbiljna stvar i svoga brata treba javno braniti.

Ogovaraču se ne smije dozvoliti da zagađuje muslimanske skupove i blati muslimane. Čast muslimana mora se braniti. Jer svakom se može desiti da bude predmetom gibeta, a da neće biti nikoga da brani njegovu čast.

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّهُ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾

"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati." (Isra, 36)

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

"Kada vidiš one koji se riječima Našim rugaju, nek si daleko od njih sve dok na drugi razgovor ne pređu. Ako te šejtan navede da zaboraviš, onda ne sjedi više s nevjernicima kad se opomene sjetiš." (En'am, 68)

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾

"A kada čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i reknu: 'Nama naša djela, a vama vaša djela; mir vama! Mi ne želimo društvo neukih.'" (Kasas, 55)

Semure ibn Džundeb prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Onaj ko bude prenosio hadise kao moje znajući da su lažni, on je jedan od lažova." (Sahih, Muslim)

U nekim predajama ovog hadisa koristi se riječi *kazibejn*, što znači dva lažova. Jedan je osoba koja izgovori laž i pripiše je Poslaniku alejhi selam. Druga osoba je ona koja tu izjavu prenosi drugima. I zato je ovaj hadis strogo upozorenje onoj ulemi i predavačima koji se ne ustručavaju citirati i prenositi fabrikovane hadise.

Onaj od Ka'bovih sinova koji mu je bio vodič kada je oslijepio i koji kaže: "Čuo sam Ka'ba bin Malika da je pričao kada je izostao od Allahova Poslanika, a.s., u pohodu na Tebuk: 'Nisam izostajao od Allahova Poslanika, s.a.v.s., u pohodima koje je vodio, osim u pohodu na Tebuk.'"

Izuzetak je Bitka na Bedru, a za nju niko ko je izostao nije ukoren, jer je Allahov Poslanik alejhi selam izišao želeći karavan Kurejšija, tako da je Allah učinio da se sukobi sa njegovim neprijateljem bez zakazanog sastajanja. Prisustvovao sam sa Allahovim Poslanikom alejhi selam na Akabi kada smo se uzajamno obavezali na Islam. Ne bih volio u zamjenu za prisustvovanje Akabi prisustvovanje Bedru, iako je Bedr u većem spomenu i poznatiji kod ljudi. Ono što je bilo vezano za mene kad sam izostao od Allahovog Poslanika alejhi selam u pohodu na Tebuk, jeste da nikad nisam bio jači, niti je bilo spremnijeg čovjeka od mene u vrijeme kad sam izostao iz tog pohoda. Tako mi Allaha, prije tog pohoda nikad nisam imao dvije jahalice zajedno, a za vrijeme tog pohoda imao sam ih zajedno.

Allahov Poslanik alejhi selam rijetko je vodio pohod, a da nije aludirao na drugi, dok nije došao ovaj pohod. Vodio ga je Allahov Poslanik alejhi selam po žestokoj vrućini i uputio se na dalek put i bezvodne pustinje, protiv mnogobrojnog neprijatelja, pa je prepustio muslimanima njihovu stvar da bi se pripremili protiv neprijatelja. Saopćio

im je svoj pravac koji želi, a muslimana je bilo mnogo sa Allahovim Poslanikom alejhi selam tako da ih ne bi mogla obuhvatiti ni knjiga - registar.

Rekao je Ka'b: "Rijetko ne bi čovjek, koji je želio izostati, mislio da to neće Poslanik, a.s., primijetiti, osim da Uzvišeni Allah spusti objavu o tome. Allahov Poslanik, a.s., izvršio je taj pohod kada su prijali plodovi i hladovi, a ja sam tom pohodu okrenuo lice." Allahov Poslanik, a.s., i vjernici su se spremili, požurio sam da se spremim sa njima pa sam se vratio i nisam ništa pripremio od svoje opreme, pa sam sebi rekao: 'Ja to mogu ako hoću.' To je kod mene trajalo dok su se ljudi ozbiljno pripremali, pa je Allahov Poslanik, a.s., rano ujutro krenuo i muslimani sa njim, a ja još ništa nisam spremio i rekao sam: 'Spremit ću se poslije dan ili dva, zatim ću ih stignuti.' Čim su otišli, požurio sam da se spremim, pa sam se vratio i ništa nisam pripremio. Zatim sam opet otišao da se spremim, pa sam se vratio i nisam ništa uradio. Još uvijek je to dugo trajalo kod mene dok su oni žurili i utrivali se u pohodu pa sam pomislio da otputujem i da ih sustignem, a da sam, bogdo, to uradio, ali mi to poslije nije bilo određeno. Kada bih izišao među ljude poslije Allahova Poslanika, a.s., ožalostilo bi me da sam vidio samo sumnjive ljude u licemjerstvu ili ljude kojima je Uzvišeni Allah opravdao. Allahov Poslanik, a.s., nije me se sjetio dok nije stigao do

Tebuka, zatim je rekao, sjedeći među ljudima: 'Šta je uradio Ka'b bin Malik?' Zatim je rekao neki čovjek iz plemena Beni Seleme: 'Zadržale su ga, o Allahov Poslaniče, dvije njegove bunde (ogrtča) i gledanje u dva plašta.' Zatim je rekao Muaz bin Džebel: 'Ružno je to što si rekao. Tako mi Allaha, o Allahov Poslaniče, mi ne znamo o njemu osim dobro', a Allahov Poslanik, a.s., na to je šutio.'

Ka'b bin Malik priča dalje: "Pošto sam obaviješten da se Allahov Poslanik, a.s., vraćao sa Tebuka, kod mene se pojavila tuga i jad i ja sam nastojao da se sjetim laži koju ću reći i da se sutra izvučem iz njegove srdžbe. U tome sam tražio pomoć od svakog razumnog iz svoje familije.

Pošto je rečeno da Allahov Poslanik alejhi selam pristize, udaljila se laž od mene i shvatio sam da se ničim ne mogu izbaviti.

Zatim sam odlučio da budem iskren prema njemu. Onda je stigao. A kada bi dolazio s puta, Allahov Poslanik alejhi selam počinjao bi od mesdžida. Klanjao bi dva rekata, zatim bi sjeo među ljude. Kada je to uradio, došli su mu oni koji su izostali, izvinjavajući se i zaklinjući se, a bilo ih je osamdeset i nekoliko ljudi, pa je Allahov Poslanik alejhi selam primio od njih ono što su javno iznijeli i oprostio im, njihove je tajne prepustio Uzvišenom Allahu. Kada sam ja došao i nazvao mu selam, nasmiješio se osmijehom ljutitog čovjeka.

Zatim mi je rekao: 'Dođi', pa sam došao i sjeo ispred njega, zatim me upitao: 'Šta ti se desilo pa da izostaneš? Zar nisi bio kupio jahalicu?', pa sam rekao: 'O Allahov Poslaniče, doista da sjedim kod nekog drugog mimo tebe od ljudi ovog svijeta, gledao bih da se izvučem iz njegove srdžbe sa opravdanjem, a meni je data sposobnost polemike i rasprave. Ali, tako mi Allaha, znam ako ti kažem danas lažan govor s kojim ćeš biti zadovoljan, Allah će, sigurno, prosuti tvoju srdžbu na mene, a ako ti kažem istinu zbog koje ćeš se naljutiti na mene, ja se time nadam nagradi od Uzvišenog Allaha. Tako mi Allaha, nisam imao opravdanja, kao nikad do tada i nije bilo spremnijeg od mene kad sam izostao iza tebe.' Allahov Poslanik alejhi selam je rekao: 'Ovo je istina. Ustani i idi dok ti Allah ne presudi.' Zatim sam ustao i do mene su došli ljudi iz plemena Beni Seleme i rekli: 'Tako nam Allaha, ne znamo da si griješio prije ovog. Zar nisi mogao da se opravdaš Allahovom Poslaniku alejhi selam onim što su se pravdali koji su izostali? Bilo ti je dovoljno za tvoj grijeh to što bi za sebe tražio oprost Allahova Poslanika alejhi selam.' Ka'b je rekao: "Tako mi Allaha, grdili su me tako da sam se želio vratiti pa da sam sebe poreknem".

«Zatim sam im rekao: 'Da li je ikog zadesilo ovo sa mnom?' Odgovorili su: 'Da, zadesilo je to još dva čovjeka, koji su rekli kao što si i ti rekao. Rečeno im je kao što je rečeno i tebi'; pa sam upitao: 'Ko su njih dvojica?' Odgovorili

su: 'Mirare ibn Rebia el-Amirij' i Hilal ibn Umejje el-Vakifi.' Spomenuli su mi dva dobra čovjeka koji su učestvovali na Bedru, a ja sam se mogao ugledati u njih. Ja sam krenuo kada su mi ih spomenuli.' On dalje kaže: «Allahov Poslanik alejhi selam zabranio je muslimanima razgovarati sa nama trojicom između onih koji su izostali iza njega. Izbjegavali su nas ljudi i mnogo se promijenili, tako da ja nisam mogao prepoznati zemlju po kojoj sam hodao, i ona kao da nije bila zemlja koju sam znao. U takvom stanju ostali smo pedeset noći.

Što se tiče dvojice drugova, izolirali su se i sjedili u svojim kućama plačući. Ja sam bio čvršći i strpljiviji, odlazio sam na namaz sa muslimanima, obilazio trgove, niko nije razgovarao sa mnom. Dolazio bih Allahovom Poslaniku poslije namaza, nazivao bih mu selam i sam sebe pitao miču li se njegove usne, odvraća li mi selam ili ne? Zatim sam klanjao blizu njega i krao mu pogled. Kada bih ja pristupio u namazu, gledao je u mene, a kada bih se okrenuo prema njemu, skinuo bi pogled sa mene. Kada je takav odnos muslimana prema meni potrajao, otišao sam i ušao u (ograđeni) vrt Ebi - Katadea, a on je moj amidžić i najdraži mi od ljudi.

Nazvao sam mu selam; tako mi Allaha, nije mi odvratio; zatim sam mu rekao: 'O Ebu-Katade, kunem te Allahom, da li znaš da ja volim Allaha i Njegova Poslani-

ka?' On je samo šutio. Ponovio sam i preklinjao ga, a on je šutio, zatim je rekao: 'Allah i Njegov Poslanik znaju.' Zatim su mi obilno suzile oči i ja sam se okrenuo dok nisam prešao zid. I dok sam išao medinskim bazarom, ugledao sam Nabetajca iz Šama koji je prodavao hranu i govorio: 'Ko će mi pokazati Ka'b Bin Malika?' Pa su ljudi počeli išaretom da mu pokazuju na mene, tako da je došao i pružio mi pismo od kralja Gassana. Bio sam pisar, a u njemu je stajalo: 'Nakon što smo obaviješteni da tvoj drug grubo postupa prema tebi i da te Allah nije učinio u kući poniženja i propasti, pridruži se nama, dat ćemo ti utjehu.'

Rekao sam kada sam ga pročitao: 'Ovo je još jedno iskušenje!' Pa sam naumio to pismo zapaliti i da mi posluži kao rasvjeta, te sam ga i zapalio. Kada je prošlo četrdeset noći od pedeset, došao mi je izaslanik Allahova Poslanika alejhi selam govoreći: 'Allahov Poslanik, alejhi selam naređuje ti da se odvojiš od svoje žene.' 'Da je pustim ili šta da radim?' Pa je rekao: 'Da se odvojiš od nje, tj. da se ne približavaš.' Isto tako je bilo i sa dvojicom drugova. Zatim sam rekao svojoj ženi: 'Idi svojoj obitelji i budi kod njih dok Allah ne presudi ovu stvar kako želi.' Zatim je došla žena Hilal ibn Umejje kod Allahova Poslanika alejhi selam pa je rekla: 'O Allahov Poslaniče, Hilal je iznemogao starac, nema sluge, da li ne voliš da ga ja služim?', a on je rekao: 'Ne, ali da ti ne prilazi.' Ona je odgo-

vorila: 'Zaista on, tako mi Allaha, nema živosti ni za čim, još uvijek, tako mi Allaha Uzvišenog, plače otkako se desio njegov slučaj do ovog dana.'

Govorili su mi neki iz moje porodice da tražim dozvolu od Allahova Poslanika alejhi selam povodom svoje žene, jer je dozvolio ženi Hilala bin Umejje da ga posluži. Zatim sam rekao: 'Tako mi Allaha, neću tražiti dozvolu od Allahova Poslanika alejhi selam u vezi s njom, a ne znam šta bi o tome rekao Allahov Poslanik kada bih tražio dozvolu od njega kad sam mlad čovjek.' Ka'b dalje priča: «Ostali smo deset noći, zatim se navršilo pedeset od kada je zabranio ženama općenje sa nama. Zatim sam klanjao sabah - namaz ujutro pedesete noći na ploči (krovu) jedne od naših kuća. I dok sam sjedio u stanju tjeskobe koju je Uzvišeni Allah spomenuo, i zemlja mi je postala tijesna koliko god da je bila prostrana, čuo sam čovjeka koji viče sa brda Sal' najvišim glasom: 'Radosna vijest o Ka'b bin Maliku!' Pao sam na sedždu i znao sam da je došao spas i izlaz od Uzvišenog Allaha tako što nam je primio tevbu. Allahov Poslanik alejhi selam objelodanio je Allahovo pomilovanje nama nakon što je klanjao sabah - namaz, pa su dolazili ljudi donoseći nam radosne vijesti. Prema dvojici mojih drugova uputili su se glasnici, a prema meni je jedan čovjek jahao na konju, dok je čovjek iz Eslema požurio ka brdu i sa njega povikao. Glas ovog čovjeka je bio brži. Nakon što

mi je došao ovaj čovjek sa radosnom viješću, čiji sam glas čuo, skinuo sam svoja dva odijela i obukao ga njima zbog radosne vijesti. Tako mi Allaha, nisam imao osim ta dva. Posudio sam druga dva odijela, zatim ih obukao i otišao da potražim Allahova Poslanika alejhi selam.

Susretali su me grupe i grupe ljudi čestitajući mi na Allahovom pomilovanju govoreći: 'Neka ti je prijatno Allahovo pomilovanje', dok nisam ušao u džamiju. Allahov Poslanik alejhi selam sjedio je u džamiji, a ljudi oko njega. Ustao je Talha bin Ubejdullah i potrčao prema meni da bi se rukovao sa mnom i čestitao mi; tako mi Allaha, nijedan čovjek od muhadžira nije mi prišao osim njega. 'Ka'b to nije zaboravio Talhi.' Kada sam nazvao selam Allahovom Poslaniku alejhi selam odgovorio je i lice mu je sijevnulo od radosti: 'Raduj se najboljem danu koji ti je došao od kako te je majka rodila.'

Rekao sam: 'Da li je od tebe, o Allahov Poslaniče, ili je od Allaha?' 'Od Allaha!'

Ka'b kaže: «Kada bi Allahov Poslanik alejhi selam bio radostan, zasjalo bi njegovo lice kao da je komad mjeseca, tako da se to znalo kod njega. Pošto sam sjeo ispred njega, rekao sam: 'O Allahov Poslaniče, zaista u moje pokajanje spada to da izdvojim sav svoj imetak kao sadaku Allahu i Njegovom Poslaniku.' Poslanik je rekao: 'Zadrži kod sebe dio imetka, to je bolje za tebe.' Zatim sam rekao: 'Uistinu,

zadržavam svoju dionicu na Hajberu. O Allahov Poslaniče, zaista me Allah spasio zbog istine i u moju tevbu spada to da ne govorim osim istinu.' Tako mi Allaha, ne znam nikog od muslimana da je Allah stavio na iskušenje sa istinom u govoru, otkako sam to spomenuo Allahovom Poslaniku alejhi selam kao što je mene iskušao Uzvišeni Allah. Tako mi Allaha, nisam naumio laž otkako sam to rekao Allahovom Poslaniku alejhi selam do ovog dana, i ja se nadam da me Uzvišeni Allah čuva i u ostatku života.“

Uzvišeni Allah je objavio:

﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ يَهْمُ رِءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

“Allah je oprostio Vjerovjesniku i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala. On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek

onda kad im je zemlja koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, i kad su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i Milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!" (Tevba, 117 - 119)

﴿سَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتَعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجَسٌ وَمَا وَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَخْلِفُونَ لَكُمْ لَتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾

"Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem kao kazna za ono što su radili. Oni vam se zaklinju zato da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim." (Tevba, 95, 96)

Rekao je Ka'b: "Tako mi Allaha, nije me Allah obdario većom blagodati nakon što me je uputio u Islam od moje iskrenosti sa Allahovim Poslanikom alejhi selam tog dana, tako da ga nisam slagao i uništen bio kao što su propali oni

koji su ga slagali.“

“Bilo nas je trojica čiji je slučaj odgodio u odnosu na slučaj onih od kojih je Allahov Poslanik, alejhi selam primio ispriku kada su se zaklinjali, uzeo od njih prisegu i tražio oprosta za njih. Allahov Poslanik alejhi selam odložio je naš slučaj dok mu Allah ne presudi, zato je Uzvišeni Allah rekao: «A i onoj trojici koja su bila izostala.» Pod njegovim izostavljanjem nas i njegovim odlaganjem našeg slučaja koji je spomenut ne misli se na naše izostajanje iz pohoda, nego je to od onih koji su mu se zaklinjali i izvinjavali pa im je to prihvatio.“ (Sahih, Buhari)

Iz predhodnog hadisa možemo naučiti da je slušanje i obraćanje pažnje na gibet nešto zašto ćemo morati odgovarati Allahu Uzvišenom.

Zabranjeno je sjediti sa ljudima koji ogovaraju i kleveću. Jedna od odlika pravog vjernika je da odbija slušati ogovaranje. Čast vjernika se treba odbraniti kritiziranjem ogovaranja, kao i isticanjem pozitivnih osobina određene osobe.

Ljudi uglavnom paze na gibet u kome se kritikuje drugi musliman, i to slušaju sa uživanjem nadajući se da će čuti što više negativnih stvari o toj osobi. Također i sami doprinose dodajući nešto o svome bratu što on bi želio čuti, i na taj način uspostavljaju saradnju sa šejtanom prokletim. Drugi ne ogovaraju, ali šutnjom odobravaju kriti-

kovanje brata muslimana koji nije prisutan da bi odbrano svoju čast.

Allah Uzvišeni u Kur'anu kaže:

﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"Kako ne pomisle da će oživljeni biti na Dan veliki, na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići."
(Mutaffifin, 4, 5, 6)

Pjesnik je ispravno protumačio ajete kada je rekao:
"Čuli bi te da si pozvao žive, ali nema života u onima koje zoveš. Da si puhnuo u vatru, ona bi planula, ali ono u što ti pušeš je obični pepeo."

U Kur'anu se kaže:

﴿وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

"I njima je svejedno opominjao ih ti ili ne opominjao, oni neće vjerovati." (Jasin, 10)

Jedan dvostih o gibetu kaže:

"Zaštiti svoje uši od šejtanskog govora,

Kao što si se zaštitio od njegovog izgovora.

Jer kada slušaš govor štetni,

I sam postaješ saučesnik – i zato se čuvaj!"

VRLINE SUPROTSTAVLJANJA GIBETU

Ako čujemo da ogovaraju našeg brata, dužnost nam je da se tome suprotstavimo, govornika učtivo i mudro ispravimo. To je jedan od mnogih načina uklanjanja loših stvari, baš kao što je rekao Allahov Poslanik, a.s., u sljedećem hadisu:

“Ko od vas vidi loše djelo pa neka ga izmjeni rukom, ukoliko ne može rukom neka to učini jezikom, ukoliko ne može jezikom pa neka to učini svojim srcem, a to je najslabiji iman.” (Sahih, Muslim)

Posljednje što možemo uraditi je da nešto srcem osudimo, a u ovom slučaju to bi bilo da napustimo skup gdje se ogovara. Razmislimo o riječima Uzvišenog Allaha:

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

“Kada vidiš one koji se riječima Našim rugaju, nek si daleko od njih sve dok na drugi razgovor ne pređu. A

ako te šejtan navede da zaboraviš, onda ne sjedi više s nevjernicima kad se opomene sjetiš.” (En'am, 68)

Poslanik alejhi selam je rekao: “Niko od vas neće biti mumin (vjernik) sve dok ne bude želio svome bratu ono što želi samom sebi.” (Sahih, Buhari)

Fundamentalni kriterij koji je dokaz da je gibet suprotan dobroj ljudskoj prirodi je da onaj ko ogovara ne bi volio da njega ogovaraju ili da bude ogovaran. Ova priroda nije bez razloga. Ovo je samo po sebi argument da je to šejtansko djelo. Ako nije tako, zašto se to ljudima ne bi sviđalo? Navest ćemo primjer paralelnog ponašanja onog koji krivo vaga kada prodaje, i kada traži ispravnu mjeru kada kupuje za svoje potrebe.

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ﴾

“Teško onima koji pri mjerenju zakidaju, koji punu mjeru uzimaju kada od drugih kupuju, a kada drugima mjere na litar ili na kantar – zakidaju.” (Mutaffin, 1, 2, 3)

Svi griješimo. Zašto onda ne bi oprostili jedni drugima ako želimo da i nama Allah Uzvišeni oprost?

Enes, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Svi sinovi Ademovi griješe, a najbolji griješnici su oni koji se kaju (traže Allahov oprost).” (Sunen, Tirmizi)

Ovaj hadis ne znači da je pohvalno griješenje, već naglašava mogućnost da se može pogriješiti, ali griješnika savjetuje da se iskreno pokaje. Ustrajnost u griješenju i tvrdoglavost su protivni Allahovoj volji.

Pravo je muslimana da se suprotstavi ogovaranju svoga brata muslimana. U njegovom smo odsustvu dužni braniti njegovu čast i reputaciju. Ako to ne uradimo, bićemo kažnjeni prije ili poslije. Braniti nekoga od ogovaranja nije mala stvar. Postoji jasni i čvrsti dokazi koji govore o vrlinama onih koji poštuju ovu odredbu.

Generalno opažanje po pitanju gibeta je da oni koji se u to ne upuštaju, uglavnom, na skupovima gdje se ogovara šute. To je neprihvatljivo, jer to znači promoviranje gibeta i tiho savezništvo sa onim koji ogovara. Sljedeći hadis nam govori o nagradi koja čeka one koji štite ljude od ogovaranja i brane njihovu čast. Vidjećemo da Allah Uzvišeni brine o zaštiti takve osobe, jer je i ona brinula o zaštiti drugih ljudi. Za mali akt pravednosti i dobrote zarađujemo vječnu nagradu na Ahiretu.

Sehl ibn Muaz ibn Enes el Džuhani prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Ko zaštititi vjernika od munafika, Allah će na Sudnjem danu poslati meleka koje će štititi njegovo tijelo od vatre. Ali, ako neko napadne muslimana govoreći o njemu ono što on ne bi volio čuti, njega će Allah zadržati na mostu iznad Džehennema sve dok ne okaje ono što je rekao." (Sunen, Ebu Davud)

Sljedeći hadis nosi istu poruku kao i predhodni, ali ima i dodatne upute. Hadis je sam po sebi jasan. Allahov Poslanik, a.s., rekao: "Musliman je muslimanu brat, neće mu učiniti nasilje, niti će ga izdati! Ko bude pomogao svome bratu (u vjeri), Allah će njemu pomoći, ko od muslimana otkloni nevolju, Allah će od njega otkloniti nevolju od nevolja Sudnjega dana i ko sakrije sramotu muslimana, Allah će sakriti njegovu sramotu na Sudnjem danu." (Sahih, Buhari)

U sljedećem hadisu se govori o osobinama koje su suprotne navedenim u predhodnom hadisu. Ovaj hadis samo upotpunjuje sliku.

Poslanik alejhi selam je rekao: "Nema čovjeka koji je napustio muslimana u momentu kada se vrijeđala njegova čast i ime, a da ga Allah neće napustiti u momentu u kome mu bude potrebna pomoć. I nema čovjeka koji pomogne muslimanu kada mu bude ugrožena čast, a da mu Allah neće pomoći u momentu kada mu pomoć bude potrebna." (Sunen, Ebu Davud)

Zaštita časti osobe u momentu kada ona nije prisutana je velika vrlina, jer je ljudima stalo do njihove časti i reputacije. To im je draže od svih drugih stvari. Čovjek će podnijeti bilo kakvu teškoću i nedaću, ali neće tolerirati situaciju u kojoj ga vrijeđaju ili ne poštuju. Pošto nam je čast veoma draga, onda i njena odbrana predstavlja hvale vrijedan čin, a pogotovo kada osoba koju branimo nije prisutna.

Ebu Derda prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Onome ko odbrani čast svoga brata, Allah će na Sudnjem Danu lice zaštititi od vatre." (Sunen, Tirmizi)

Ako kaže nešto loše o muslimanu, tome se moramo suprotstaviti i onome koji ogovara pojasniti da je to što govori neispravno.

Sljedeći hadis govoro i mlataranju jezikom u cilju rušenja nečijeg ugleda. Smatra se da je ogovaranje gore od lihvarjenja jer je ljudima čast draža od bogatstva i imetka.

Poslanik alejhi selam je rekao: "Najširenije vrsta lihvarjenja je duga i nepravedna priča o časti muslimana." (Ebu Davud)

Poslanik alejhi selam je spojio ogovaranje muslimana sa najgorom vrstom lihvarjenja, i na taj način ukazao na ozbiljnost ovog grijeha.

Ako neko odbrani čast muslimana, Allah Uzvišeni se obavezao da će odbraniti čast tog čovjeka. Allahova je odredba da sprovodi Svoju volju kroz ljude, ako se tiče međuljudskih odnosa. On želi zaštititi čast muslimana. Ali Allah Uzvišeni se ne miješa direktno u taj proces. On želi da Njegovi robovi brane čast jedni drugima. Onaj koji to uradi je najbolji kod Allaha, jer je sproveo Njegovu volju.

Ebu Derda, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: "Onoga ko odbrani čast brata muslimana, Allah će na Sudnjem Danu zaštititi od vatre." (Musned, Ahmed)

Iz svega rečenog je savršeno jasno da smo, kada se nađemo u situaciji, dužni zaustaviti bilo kakvo ogovaranje. Ako nemamo snage da ga zaustavimo, onda moramo napustiti takav skup i svim srcem prezirati gibel. Na ovaj način ćemo izbjeći da i sami zbog tuđeg ogovaraja budemo griješni.

Navešt ćemo primjere iz prakse pobožnih muslimana. Prenosi se da je Ibrahim ibn Azam bio pozvan na prijem. Kada su gosti posjedali, neko je spomenuo ime osobe koja nije bila prisutna govoreći da mu prisustvo te osobe svakako nije ugodno. Ibrahim je odmah reagovao govoreći: "Pogledajte šta sam sebi uradio. Dopustio sam sebi da sjedim sa ljudima koji ogovaraju." Istog časa je napustio prijem bez da je išta pojeo, a onda je nastavio postiti naredna tri dana.

Nadalje, ako je musliman učinio neki veliki grijeh pa se zbog toga pokajao, nije dozvoljeno drugima pričati o njegovim grijesima, jer se pokajao.

U predhodnom hadisu je navedeno da će nagrada za odbranu tuđe časti biti zaštita od džehennemske vatre. Nema veće nagrade od ove, a nije ju teško zaraditi.

Dio sljedećeg hadisa je direktno vezan za ono čemu radimo. Allah je obećao otkloniti patnju onoga ko otkloni patnju svoga brata. Gubitak časti može biti veliki gubitak i zahtijeva pravdu. Ovo je svakako velika vrlina koja može biti i dugoročno korisna jer ostavlja pozitivan dojam

na prisutne. To će im biti prilika da nauče korisnu lekciju. Međutim, postoji šansa da se ljudi okrenu protiv onoga koji se suprotstavlja gibetu. Ali, ko ima dovoljno snage i hrabrosti, on će bez sumnje ostaviti dojam na ljude. Ako se niko ne zauzima za odbranu časti, gibet postaje navika koje se ljudi ne ustručavaju i za koju smatraju da nije štetna i da nije grijeh. Gibet postaje pravilo ponašanja, a time se stvara neprekidni krug griješenja.

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov poslanik alejhi selam rekao: "Ko od mu'mina otkloni kakvu nedaću na ovom svijetu Allah će ukloniti njegovu na Sudnjem danu. Ko olakša onome koji je u teškoj situaciji, Allah će nje-mu olakšati na dunjaluku i Ahiretu. Ko pokrije mahanu muslimana Allah će pokriti njegovu na dunjaluku i Ahiretu. Allah pomaže svome robu sve dok rob pomaže svome bratu. Onome ko krene na put da stječe znanje, Allah će mu olakšati put do Dženneta. Kad god se u džamiji sakupi grupa mu'mina s ciljem da uče i proučavaju Kur'an, Allah će im pomoći, milost na njih spustiti, meleci će ih okružiti i Allah će ih pohvaliti sebi bliskim stvorenjima. Koga ne uzdigne njegovo djelo, ne može ga izdići ni njegovo porijeklo." (Sahih, Muslim)

Jednom je Poslanik, a.s., jahao kamilu a čovjek je držao povodac. Poslanik alejhi selam je upitao: "Znate li vi koji je ovo dan?" Odgovorili smo: "Allah i Njegov Poslanik najbolje

znaju!“ Zatim je ušutio da smo čak pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom. Rekao je: “Nije li ovo dan klanja kurbana?!” Odgovorili smo: “Jeste!” Upitao je: “Koji je ovo mjesec?” Odgovorili smo: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!” Zatim je ušutio da smo čak pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom. Rekao je: “Nije li ovo mjesec zul-hidždže?!” Odgovorili smo: “Jeste!” Upitao je: “Koje je ovo mjesto?” Odgovorili smo: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!” Zatim je ušutio da smo čak pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom. Rekao je: “Nismo li u zaštićenom mjestu (Mekki)?!” Odgovorili smo: “Jesmo!” Tada je rekao: “Zaista, vaša krv i vaši imeci zaštićeni (sveti) su baš kao što je zaštićen ovaj vaš dan, i ovaj vaš mjesec u ovom vašem mjestu sve do dana kada sretnete vašeg Gospodara! Jesam li vam prenio?!” Ljudi su kazali: “Jesi!” Rekao je: “Allahu moj, Ti mi budi svjedok! Neka prisutni obavijeste o ovome odsutne, jer možda odsutni bolje shvati poruku od onoga koji je čuo! Ne vraćajte se, poslije mene, u nevjerstvo pa da se međusobno ubijate!” (Sahih, Buhari).

Ovaj hadis je po svom značenju kategoričan. Iz njega se jasno vidi da su život, imovina i čast vjernika vrlo važni i da ih treba braniti svim sredstvima. Musliman treba biti prvi koji će sa za to pobrinuti.

Možda će neko biti iznenađen kada čuje da je suprotstavljanje gibetu jedan od najboljih oblika džihada. U hadisu

se kaže: "Nije jak onaj ko pobijedi u hrvanju, nego je jak onaj ko se savlada u srdžbi." (Sahih, Muslim)

Vrijeme ljutnje ili srdžbe je svaka prilika u kojoj smo isprovocirani. Gibet je ponekad rezultat velikih provokacija. A suzbiti te provokacije je pravi test, i zato to možemo zvati većim džihadom. Stvarna borba na ratištu nije velika kao borba sa vlastitim emocijama.

Borba protiv samog sebe, protiv gibeta je uistinu jedan od najvećih obika džihada. Borba protiv Allahovih neprijatelja može biti privremena i trajati jedan dio našeg života, ali nastojanje da se pobijedi vlastiti ego ne prestaje dok smo živi. Borba da se oslobodimo dvoličnosti, predrasuda i sebičnosti je životna misija kojoj nema kraja.

RUŽNOĆA OGOVARANJA VJERNIKA

Džabir ibn Abdullah, r.a., prenosi da su bili s Poslanikom alejhi selam kada su osjetili ružan miris. Poslani, a.s., ih je upitao: "Znate li kakav je ovo smrad? Ovo je smrad onih koji ogovaraju vjernike:" (Musned, Ahmed)

Značenje i poruka ovog hadisa su vrlo jasni, i zastrašujuće upozorenje onima koji se upuštaju u gibet. Ogovaranje vjernika je upoređeno sa smradom jer se i ono širi poput smrada i ne ostavlja za sobom dobar trag, niti dojam na one koji ga slušaju. Nekad se desi da ljudi uživaju u gibetu na momenat, ali poslije zažale zbog toga. Gibet je poput jedenja mesa mrtvog brata, i zato je smrad pravo ime za sam čin ogovaranja.

Onaj ko ogovara pokazuje svoj slab karakter, jer nema snage da se suoči sa osobom koju ogovara, niti da joj se suprotstavi. Da je dovoljno hrabar, rekao bi to što ima direktno u lice i ljubazno objasnio gdje griješi i šta joj zamjera. Moramo smoći snage i hrabrosti da ljudima ukažemo na greške, kako bi zaradili nagradu za promicanje dobra i odvratanje od zla.

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا
لَّهُمْ مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

"Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima ih i pravih vjernika, ali, većinom su nevjernici." (Ali Imran, 110)

Štaviše, ako se direktno suprotstavimo činjenju grijeha, možda ta osoba postana svjesna grijeha i nedostataka. Ali, ako to kažemo njemu iza leđa, onda sami postajemo materijal za kritiku jer ogovaranjem jedemo mrtvo tijelo svoga brata. Ako naše riječi dođu do dotične osobe, gubimo oslonac i možda onda moramo lagati. Na nama je da izaberemo kojim ćemo putem krenuti. Svako će krenuti putem kojim će ispuniti svrhu svoga stvaranja. To je sasvim jasno iz sljedećeg ajeta:

﴿قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ فَرِيقٌكُم أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا﴾

"Reci: 'Svako postupa po svom nađenju, a samo Gospodar vaš zna ko je na Pravome putu.'" (Isra, 84)

Jasna je veza između vjerovanja i izbjegavanja gibeta. Poslanikove, a.s., riječi jasno govore da je srce onoga ko želi svome bratu što i sebi zaista upućeno. Put vjere je za njega jednostavan. A oni koji ne pripadaju ovoj kategoriji trebaju ponovo razmisliti o njegovim riječima. A za uživanje u gibelu ćemo sigurno platiti visoku cijenu.

U Kur'anu se također govori o tome koliko je kleveta izvor svakog zla. Imamo ajete koji ovu pojavi zabranjuju jasnim riječima. Razmislimo o sljedećem ajetu, ali iz drugog ugla.

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

"Kada vidiš one koji se riječima Našim rugaju, nek si daleko od njih sve dok na drugi razgovor ne pređu. Ako te šejtan navede da zaboraviš, onda ne sjedi više s nevjernicima kad se opomene sjetiš." (En'am, 68)

Vrijedno je spomenuti da Allah, dž.š., naziva strancima one koji se upuštaju u lažne priče. On im se direktno ne obraća, kao da nisu vrijedni da im se On obrati. S druge strane su pohvaljeni oni robovi koji se udalje od uzaludnog govora i koji se ne druže sa arogantnim nezalicama. Sljedeći ajet govori upravo o tome:

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾

"A kada čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i reknu: 'Nama naša djela, a vama vaša djela; mir vama! Mi ne želimo društvo neukih.'" (Kasas, 55)

Ogovaranje i kleveta su omraženi kod Allaha Uzvišenog, kao i kod Njegovog Poslanika alejhi selam. Ono što je Allahu drago navedeno je u sljedećem ajetu:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي
مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

"Ako govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: 'Ja sam doista musliman.'" (Fussilet, 33)

Dobra dijela su ona koja doprinose dobrobiti zajednice i pomažu da ovaj svijet bude bolji u svakom pogledu.

GIBET PROMOVIRA GRIJEHE A SPUTAVA VRLINE

Ako vrata gibeta ostanu otvorena, zadatak odvrćanja od zla i naređivanja dobra će biti samo djelimično ispunjen. Zbog ogovaranja možemo pomisliti kako nije potrebno direktno razgovarati sa osobom i direktno joj ukazati na greške ili joj zabraniti da to radi. Naša ozlojađenost se ispoljava u trenutku kada ta osoba nije prisutna i mi ne osjećamo potrebu da joj se direktno obratimo.

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

"I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvrćati – oni će šta žele postići." (Ali Imran, 104)

Svaki put kad vidimo da neko čini nešto loše i kada poželimo da ga ogovaramo, moramo se sjetiti da je i to grijeh i da je ljudska duša sklona griješenju.

Mi stalno moramo tražiti Allahov, dž.š., oprost, jer smo po prirodi uvijek spremni na sve vrste grijeha. Teško je naći izuzetak od ovog pravila.

﴿قَالَ رَبِّ السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ﴾

'''Gospodaru moj' – zavapi on – 'draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju. I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lakomislen postati.''' (Jusuf, 33)

Neko se može zapitati gdje je izlaz za srce koje je obuzeto frustracijom zbog čovjekove konstantne slabosti i grijeha. Ali, moramo se sjetiti da je Allahova, dž.š., vjera jednostavna a On milostiv! Ova frustracija se može usmjeriti kako bi postali bolji ljudi i bolje sluge Allahu Uzvišenom.

Osobi koja griješi trebamo prići sa čistom namjerom stjecanja Allahovog, dž.š., zadovoljstva, i ljubazno i mudro mu objasniti da mu se obraćamo jer mu želimo dobro kao što ga želimo i sebi. Ovo je idealan i dugoročno konstruktivan način.

KADA JE OGOVARANJE DOPUŠTENO?

Postoje određeni slučajevi ogovaranja za koje islamski učenjaci smatraju da nisu grijeh, ili da su dopušteni. Možemo ih svrstati u sljedeće kategorije:

- 1.) Dozvoljeno je osobi kojoj je nanijeta nepravda, žaliti se vlastima na onoga koji mu je nasilje učinio, ili na sudu, ili pred bilo kojom osobom koja je na funkciji, ili je na neki način zadužena za sprovođenje pravde među svojim uposlenicima, i može pomoći u otklanjanju nasilja od njega.
- 2.) Odvracanje griješnika od grijeha, tako što ćemo stranu koja ima vlasti nad tom osobom, detaljno upoznati sa slučajem, kako bi dotičnu osobu spriječila od činenja prijestupa. Međutim, moramo zapamtiti jednu stvar, a to je da ljudi često iz zavisti pričaju o drugima samo kako bi im se osvetili. I zato mnogi sami sebe zavaravaju tvrdeći da govore o drugome kako bi mu pomogli da se očisti od grijeha. U ovakvim slučajevima ne možemo pobjeći od činjenice da je ovo gibanje koji je grijeh.

- 3.) Dozvoljeno je osobi kojoj je nanijeta nepravda da traži fetvu od muftije po pitanju vraćanja svoga prava, ili otklanjanja nanijete nepravde. Islamski učenjaci u ovakvim slučajevima preporučuju da se ne spominju imena, već da se, ako je moguće, pitanje formuliše na način da se niko ne spominje po imenu. Primjer takvog pitanja bi bio sljedeći: "Kakav je stav Islama ako bi neko uradio to i to..."
- 4.) Spominjanje osobe po karakterističnom nadimku po kojem je poznat, a radi obavezna navođenja podataka dotične osobe, poput: krivonogi, plavi, žuti, mali... ali bez želje za ismijavanjem osobe, već samo radi upoznavanje nekog sa biografijom istog. Ako smo u mogućnosti izbjeći takve opise, to bi svakako bilo ljepše.
- 5.) Upozoravanje muslimana na griješnika. Ovo je vrlo važno pitanje, jer dužnost nam je upozoravati na one koji varaju muslimane. Naprimjer, ako znamo za određene opasnosti na putu kojim će se kretati grupa muslimana, dužnost nam je da ih upoznamo na te opasnosti, ma kakve one bile. Također je obaveza upozoravati muslimane na one koji lažu i varaju po pitanju vjere, čak i veća nego obaveza upozoravanja po pitanju ovosvjetskih pitanja. Ovakva vrsta gibeta je dozvoljena na osnovu koncenzusa islamske uleme, a ponekada zna biti i obavezna, radi očuvanja šerijatskih normi i propisa!

- 6.) Upozoravanje potencijalnog kupca na trgovca varalicu je dozvoljeno. Također je dozvoljeno otkriti nedostatke prenosilaca hadisa ili onih koji ih iskrivljuju. Dozvoljeno je iskreno pohvaliti osobu koju neko želi oženiti ili se za nju udati. Međutim, zabranjeno je spominjati bilo kakve tajne greške te osobe.
- 7.) Traženje pomoći kako bi se popravio grijешnik i posljedice njegovog grijешenja. Može se reći kako neko radi to i to, pa ga je zbog toga potrebno zaustaviti. Namjera treba biti sprječavanje grijешenja, a ne puko spominjanje osobe, jer bi to bio haram.
- 8.) Upozoravanje i savjetovanje muslimana na moguća zla. U to spada kritikovanje nepouzdanih prenosilaca ili svjedoka. Ova vrsta ogovaranje je dozvoljena na osnovu koncenzusa islamske uleme, a ponekada zna biti i obavezna, jer je korist vrlo jasna. To mogu biti konsultacije po pitanju ženidbe ili sklapanja poslovnog partnerstva. U ovom slučaju ne trebamo sakriti bilo što o dotičnoj osobi. Mane se mogu spomenuti samo ako je namjera da se pomogne onome koga savjetujemo.
- 9.) Spominjanje onoga koji javno čini grijeh, poput javna grijешenja, pijenja alkohola na javnom mjestu, ubiranja reketa, tuče ili ubistva, špijuniranja, zloupotrebe položaja.... Takve osobe je dozvoljeno spominjati po onome što javno čine i rade, ali ne i po stvarima za koje ne znamo da li ih rade ili ne.

Ogovaranje je dopušteno samo ako za to postoji valjan razlog. Takav je slučaj traženja svojih prava na sudu ili od osobe koja posjeduje autoritet da pomogne da naša prava budu zadovoljena. U ovkvim slučajevima je dozvoljeno reći: "Ta osoba mi je uradila to i to..."

Slično ovome, dozvoljeno je tražiti pomoć u sprječavanju činjenja grijeha, i pomaganju ljudima da promijene svoje ponašanje. Tada je dozvoljeno reći: "Ta osoba radi to i to, pa možeš li joj ikako pomoći. "Ovako nešto je dopušteno isključivo ako je namjera odvaraćanje od zla, a ne skrivni motivi. Tada bi ovo ogovaranje postalo zabranjeno.

Onaj ko traži presudu po određenom pitanju može spomenuti greške druge osobe ili spomenuti nešto drugo vezano za taj slučaj. Tada se može reći: "Moj brat ili otac su mi nanijeli nepravdu po tom i tom pitanju. Šta trebam uraditi da se zadovolji moje pravo?" U ovakvim slučajevima je dozvoljeno spomenuti i ime osobe na koju se žalimo.

Postoje slučajevi kada ogovaranje postaje poželjno ili čak obavezno. To su slučajevi kada čovjek može ili mora ispravno i pošteno pričati o drugima, jer bi u drugom slučaju to izazvalo veliku štetu pojedincu i zajednici.

Dozvoljeno je i slagati u određenim situacijama. Takav je slučaj čovjeka koji se skriva ili skriva svoju imovinu od nasilne vlasti, koja bi ga zbog tog imetka mogla i ubiti. Ako bi nas neko upitao za kretanja tog čovjeka ili za mjesto na kojem

krije svoj novac, tada nam je dozvoljeno slagati kako bi ga spasili. Najbolje bi bilo dati nejasan odgovor koji bi se mogao protumačiti na više načina i koji bi dobro zamaskirao laž.

Umme Kulsum, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Nije lažov onaj ko mireći svijet protura ono što je dobro, odnosno govori ono što je dobro.” (Sahih, Buhari)

Esma bint Zejd, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Nije dozvoljena laž, osim u tri situacije; kada čovjek slaže svojoj ženi da bi joj udovoljio, laž u ratu i laž koja ima za cilj pomirenje zavađenih osoba.” (Sunen, Tirmizi)

Iz predhodnih hadisa se može zaključiti da je i obmana dopuštena u sljedeća tri slučaja:

- 1.) U udovoljavanju ženi ili mužu
- 2.) U borbi u ime Allaha, dž.š., čiji je cilj postizanje mira
- 3.) U izmirivanju zavađenih

Aiša, r.a., prenosi da je neki čovjek tražio prijem kod Poslanika alejhi selam. On je rekao: “Neka dođe, ali on je loš član svog plemena.” Kada je došao, Poslanik alejhi selam je sa njim ljubazno razgovarao. Upitala sam ga zašto je to uradio kada je ranije govorio to što je govorio. On mi je odgovorio: “Aiša, najgori među ljudima su oni od kojih ljudi odlaze zbog odvratnog ponašanja.” (Sahih, Buhari)

Ovo Poslanikova alejhi selam mudrost je dobra pouka za vjernike. Neki ljudi zbog svoje pobožnosti i ozlojeđenosti

odbijaju da se druže sa onima za koje smatraju da su sumnjivog karaktera. Ali ovakav stav neće promijenti te ljude. Prije će ih otjerati u drugom smjeru i učvrstiti njihov stav, a moguće je da postanu tvrdoglavi i prestanu se stidjeti zbog učinjenih grijeha. Ovaj hadis nas podučava umjerenosti, koja je obilježje svake razume osobe. Umjerenost je ponašanje koje nam je naređeno sljedećim ajetom:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ إِيْمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

"I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok. I Mi smo promijenili kibli prema kojoj si se prije okretao samo zato da bismo ukazali na one koji će slijediti Poslanika i na one koji će se stopama svojim vratiti – nekima je to bilo doista teško, ali ne i onima kojima je Allah ukazao na Pravi put. Allah neće dopustiti da propadnu molitve vaše. – A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv." (Bekare, 143)

Ovaj kur'anski ajet je vrlo precizan kada naglašava važnost zajednice - ummeta, i njenu ulogu na zemlji. Ta uloga je

širenje dobra i borba protiv grijeha i zla. Također se implicira da ummet mora biti dobročinitelj cijelom čovječanstvu. Doprinos dobrobiti i spasenju ljudskog roda će biti mjera po kojoj će se mjeriti da li smo obavili posao ili ne.

Samtra se da je potrebno dati pošteno i precizno mišljenje kada se radi o savjetu vezanom za sklapanje braka, s obzirom na dugoročne posljedice i važnost tog ugovora. Možda se naše mišljenje ili odgovor neće svidjeti onom koji pita, ali to nas ne smije spriječiti od iznošenja istine. To bi značilo da skrivamo informacije, što naravno nije dopušteno.

Aiša, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Ne mislim da taj i taj znaju išta o našoj vjeri.” (Sahih, Buhari)

Fatima bint Kajs je došla kod Vjerovjesnika alejhi selam, i spomenula da su joj Muavija i Ebu Džehm ponudili vjeridbu, na što joj je On rekao: “Što se tice Ebu Džehma, on ne skida štap sa svoga ramena, a Muavija je siromašan, nema imetka.” (Sahih, Muslim)

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Ko bude o nečemu upitan, pa svoje znanje o tome prikrije, njemu će na Sudnjem danu niti stavljen brnjica od vatre.” (Sahih, Buhari)

Sada ćemo navesti događaj koji, ako ga ne shvatimo pravilno, spada u kategoriju gibeta. To je kao da se žalimo nekom državnom funkcioneru na nečije stvarno loše ponašanje, pa ako se ova vrata otvore, onda nastupa opći kaos.

Ali u suprotnom, na naše žalbe neće biti ponuđeno bilo kakvo rješenje.

Zejd ibn Akram prenosi: "Bio sam sa Allahovim Poslanikom u pohodu na kojem smo se susreli sa mnogim nedaćama. Tada je Abdullah ibn Ubejj rekao: 'Ne trošite na onog ko je kod Poslanika Allahovog, dok se ne razidu.' Također je rekao: 'Ako se vratimo u Medinu, iz nje će sigurno jači istjerati slabijeg', pa sam otišao Vjerovjesniku, i to mu prenio, a on reče: 'Abdullah ibn Ubejj kune se da on ništa od toga nije rekao', pa me je moj narod počeo prekoravati govoreći mi: 'Šta si želio ovim?' Otišao sam i zaspao potišten i tužan, i takav sam bio sve dok nije objavljen ajet koji je potvrdio da sam govorio istinu."

﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾

"Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!' – I Allah zna da si ti, zaista, Njegov poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci." (Munafikun, 1)

"Poslanik, a.s, je nakon toga pozvao munafike kako bi Allaha zamolio za njihov oprost, ali oni su okrenuli svoje glave." (Sahih, Buhari)

Sada ćemo navesti slučaj Hind bint Utbe koja se žalila na svog muža. To je izgledalo kao apelacija sudu za ljudska

prava, što je potpuno prihvatljivo u svim društvima, i pozanto kao pravo potlačenog.

Aiša, r.a., prenosi da je Hind bint Utbe, r.a., došla Allahovom Poslaniku i kazala: "Allahov Poslaniče, doista je moj muž Ebu Sufjan škrt čovjek, ne daje mi onoliko koliko je potrebno meni i mom djetetu, osim onoga što ja uzmem bez njegovog znanja." Allahov Poslanik je kazao: "Uzmi onoliko koliko je (po običaju) potrebno tebi i tvom djetetu." (Sahih, Buhari)

"Uzmi onoliko koliko je (po običaju) potrebno" je veoma važna rečenica, jer ne dozvoljava ženi da uzme sav novac od muža.

Kada je u pitanju dozvoljeno ogovaranje, moramo paziti da nas šejtan ne zavede i da ne pređemo granicu dozvoljenog, pa da zloupotrijebimo dozvoljeno kako bi radili ono što je zabranjeno. Ogovaranje je dozvoljeno samo i jedino kada je namjera čista. Namjera ne smije biti liječenje naših frustracija ili vrijeđanje drugih ljudi, jer Allah Uzvišeni kaže:

﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾

"On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju." (Gafir, 19)

Allahov Vjerovjesnik je rekao: "Vjera je nasihat (iskrenost)." 'Prema kome, o Allahov Poslaniče?' - upitismo.

“Prema Allahu, Njegovoj knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama muslimana i ostalim od njih.” (Sahih, Muslim)

Otkrivanje laži i lažova je jedan od najboljih oblika iskrenosti, koja je naša obaveza prema Allahu Uzvišenom, Njegovom Poslaniku i ostalim muslimanima i njihovim vođama.

Isto tako, otkrivanje osobe koja lažno svjedoči po pitanju imetka, krvi i časti, je jedan od oblika iskrenosti, na koju nas je Allah Uzvišeni obavezao.

Šarid, r.a., prenosi da je Poslanik alejhi selam rekao: “Ako neko bude u mogućnosti otplatiti svoje dugove, pa to ne uradi, dozvoljeno ga je oštro ukoriti, ali i kazniti.” (Sunen, Nesai)

Šta znači oštro ukoriti? To može biti i jednostavna, ali jasna rečenica: “Griješiš jer si dužan, a ne vraćaš svoje dugove na vrijeme.” Svaka kritika treba biti jasna, precizna, ali ne treba sadržavati uvrede ili vrijeđanje časti pojedinca. Kazna propisana šerijatom za dužnika je bičevanje i zatvorska kazna, a sve po zahtjevu onoga kome se duguje novac. Ova mjera služi kao opomena da se dug vrati na vrijeme.

Dozvoljeno je pričati o griješnicima, pa i o onima kojih se bojimo, iako nisu pristni. Čak i ako spominjemo nečije fizičke mane, to nije zabranjeno sve dok je namjera da identifikujemo tu osobu, a ne da je vrijeđamo. Ali, ako je moguće, bolje je koristiti druga imena.

Asir ibn Džabir kaže da kad god bi ljudi došli iz Jemena, Omer ibn Hattab ih je pitao: "Jel Uvejs el Karani među vama?", sve dok jedne godine nije stigao karavan u kojijem je bio Uvejs. On reče: "Jesi li ti Uvejs al Karani?" Kaže: "Jesam." Omer upita: "Iz plemena Karan?" Ovaj reče: "Jesam." Omer upita: "Jesi li jednom bio bolestan od lepre pa ti koža zacijelila osim jednog mjesta veličine jednog dirhema?" Kaže Uvejs: "Jesam." Omer ga na kraju upita: "Jeli ti mati živa?" Kaže Uvejs: "Jeste." Onda reče Omer: "Čuo sam Resula alejhi selam da kaže: 'Uvejs bin Amir će vam doći sa delegacijom iz Jemena, od Murada, zatim Karana, jednom je bio zaražen gubom pa mu je koža zacijelila osim jednog mjesta koliko jedan dirhem, ima majku i pažljiv je prema njoj, ako bi se zakleo Allahom da će učinit nešto, Allah bi ispunio njegovo obećanje. Ako možete tražite od njega da učini dovu za vas!.'" Zatim mu Omer reče: "Pa traži oprosta za mene." I Uvejs el Karani je učinio dovu Allahu Uzvišenom za Omera. "Gdje želiš?" - upitao ga je Omer, i on mu je rekao da želi u Kufu. "Hoćeš li" - upitao je Omer - "da ti napišem preporuku za tamošnjeg namjesnika?" "Više bih volio biti među nepoznatim ljudima!" - rekao je Uvejs.

Naredne godine jedan od tamošnjih uglednika je došao obaviti hadž pa je susreo Omera i on ga je upitao za Uvejsa. "Ostavio sam ga" - odgovorio je on - "u bijednoj kući, s

vrlo malo sredstava.“ “Ja sam čuo Božijega Poslanika alejhis selam“, - kazao je Omer – “kad je rekao:“ 'Doći će vam Uvejs ibn Amir, s pojačanjem ljudi iz Jemena. On je iz Murada, a potom iz Karena, imao je gubu pa se je od nje izliječio, osim jednog mjesta veličine dirhema. Imat će majku kojoj će biti jako dobar i šta god zatraži od Allaha, On će mu uslišati. Ako možeš da ti on uputi dovu za oprost grijeha, učini to!“ Dotični čovjek je tako otišao kod Uvejsa i rekao mu da zamoli Allaha da mu oprosti grijeha! A Uvejs mu je odgovorio: “Ti si tek stigao s dobra putovanja (hadža), pa uputi ti dovu za mene!“ Ali čovjek je insistirao da Uvejs prouči dovu, a Uvejs je ponavljao da on prouči dovu za njega jer dolazi sa Hadža. Zatim je upitao: “Jesi li susreo Omera?“ - pa kad je dotični rekao da jeste, on je za njega uputio dovu za oprost grijeha. Tako su ga ljudi zapazili, no on je jednako išao svojim putem. Usejr kaže: “Ja sam ga odjenuo jednom burdom (ogrtačem) i ko god ga je vidio, pitao je: - 'Odakle Uvejsu ona burda?!“ (Sahih, Muslim)

Ako osoba ima nadimak, i ne poznaju je po bilo kojem drugom imenu, onda nadimak prestaje biti nadimak, već ime po kojem je neko poznat.

Ukratko, postoji šest slučajeva u kojima je gubitak dozvoljen: žalba, identifikacija ili prepoznavanje, upozorenje, kritika javnog griješenja, traženje fetve ili mišljenja i traženje pomoći kako bi se spriječilo činjenje grijeha.

Namjera je vrlo važna kada govorimo o gibetu i zbog toga je spominjanje nečijih nedostataka, pa makar to bilo i istina, sa namjerom da ga ponizimo je svakako grijeh. Dužni smo reći istinu kada nas pitaju za savjet, čija je svrha informacija o mogućem bračnom partneru. Ali, moramo biti oprezni kako iznosimo tu istinu, da se ne bi desilo da neke stvari govorimo iz zavisti, i na taj način sprječavamo sklapanje braka.

Iskrena namjera ili čist nijjet su preduslovi da bi gibet bio dopušten. Vrlo je važno da kada govorimo istinu znamo zbog čega to radimo, da se ne bi desilo da prednosti ogovaranja budu nadmašene brojnim nedostacima, a jedan od najvećih je širenje nereda u zajednici.

Da bi pokajanje za gibet bilo prihvaćeno, neophodno je ispuniti četiri preduvjeta:

- 1.) Prestati sa ogovaranjem;
- 2.) Pokajati se zbog dotašanjeg ogovaranja;
- 3.) Čvrsto odlučiti da se više nikada nećemo upustiti u ogovaranje, i
- 4.) Zatražiti oprost od onoga koga smo ogovarali i zamoliti Allaha Uzvišenog za njegov oprost.

Ako strahujemo da će se iz našeg priznanja izroditi neki problem, onda ćemo to prešutiti i zamolili Allaha Uzvišenog da oprosti našem bratu.

Ibn Kathir u svom komentaru Kur'ana piše: "Neki kažu da traženje oprosta od onoga koga smo ogovarali nije

preduslov za pokajanje, jer bi mu naše priznanje moglo nanijeti dodatnu bol, i više štete nego ako ne bi znao za to.“
(Tefsir sure Hudžurat)

Ali, ako smatramo da naše priznaje neće izazvati nevolje, bolje je zatražiti oprost.

Slijedi interesantna anegdota iz života Poslanika alejhi selam. Jedan beduin se zbog nezanja pomolio na vrlo čudan način, pa je to Poslanik, a.s., prokomentarisao.

Pustinjski beduin je došao i nakon što je sišao sa kamile, ušao je u džamiju i klanjao za Poslanikom, a.s., nakon što je Allahov Vjerovjesnik predao selam, on je uzahao kamilu i proučio dovu: “Gospodaru, oprosti meni i Muhammedu i ne ukazuj svoju milost osim nama dvojici.“ Poslanik, a.s., je nakon toga upitao prisutne: “Šta mislite ko je više zalutao? On ili njegova kamila? Zar niste čuli šta je rekao?” Prisutni odgovoriše: “Naravno da smo čuli.“

Od Fatime bint Kajs, r.a., se prenosi da se sa svojim mužem razvela konačnim razvodom braka pa joj Božiji Poslanik, a.s., nije odredio smještaj niti izdržavanje. Njoj je Božiji Poslanik, a.s., naredio da pređe kod Ibn Umm Mektuma koji je bio slijep i da ga obavijesti kada joj završi vrijeme iddeta. Pa ga je obavijestila, a onda su je zaprosili Muavija i Ebu Džehm. Božiji Poslanik, a.s., joj je rekao: “Što se tiče Muavije, siromah je, Ebu Džehm puno tuče žene, ali udaj se za Usame ibn Zejda.“ Ona se usprotivila,

ali Poslanik, a.s., joj je ponovio da se uda za Usame ibn Zejda. Ona je kasnije govorila: "Udala sam se za njega i bila radosna, a ostali su mi zavidjeli." (Sahih, Muslim)

Iz ovog hadisa se jasno vidi da je spominjanje tuđih osobina dozvoljeno i poželjno kada su u pitanju savjeti vezani za sklapanje braka. Poželjno je, jer su u pitanju dva života, a brak je doživotno ugovor. Pa zato je bolje izbjeći spajanje onih koji se u kasnijem životu vjerovatno ne bi slagali, nego se baviti posljedicama razvoda braka.

Često se dešava da ljudi krenu sa ogovaranjem pretvarajući se da to što rade nije ogovaranje. Šejtan nam uljepšava stvari, pa sami sebe ubjeđujemo da je to što radimo ispravno. Međutim, iskreni vjernik će znati da je ovo samo lažno opravdanje kojeg se treba kloniti.

Ponekad je pod određenim uvjetima dopušteno slagati. Već smo spominjali slučaj laganja u svrhu zaštite života i imovine.

Umm Kulsum, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Nije lažov onaj koji želi da pomiri zavađene, pa kaže nešto dobro." (Sahih, Buhari).

Predhodni hadis nosi jasnu poruku o dopuštenoj laži u svrhu mirenja zavađenih, čak i izmišljanja nekih stvari, kako bi se "izgladila" atmosfera. Jasno je da se ovdje radi o dobroj namjeri, koja može rezultirati pozitivnim ishodom, te zbog toga ne izaziva Allahovu, dž.š., srdžbu.

OGOVARANJE GRJEŠNIKA

Ovo je suptilna vrsta gibeta koju većinom praktikuju naizgled bogobojazni ljudi, koji redovno klanjaju i pozivaju u vjeru. Oni ogovaraju grješnike zbog svoje ozlojeđenosti. A kada oni koji griješe saznaju da su predmetom ogovaranja, moguće da će dodatno ustrajati u griješenju. U tom slučaju jedan dio krivice može biti pripisan i ovim samoproglšenim pravdenicima. Sa grješnicima moramo da postupamo strpljivo i mudro, jer nas na to obavezuje i Kur'an.

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

"Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova, i On zna one koji su na Pravome putu." (Nehl, 125)

Mudar i lijep savjet je doveo do toga da su, Allahovom voljom, mnogi ateisti, politeisti i grješnici primili Islam i

postali visoko moralni vjernici, iako su ranije širili nered po zemlji.

Ebu Zer prenosi da je upitao Poslanika, a.s., koja su najbolja djela, a on mu je odgovorio: "Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu." Ebu Zer je upitao koje je robove najbolje osloboditi, a Poslanik, a.s., mu je odgovorio: "One koji su vlasniku najvredniji i najdraži." Nakon toga je Ebu Zer ponovo upitao šta da uradi ako ne oslobodi roba, a Poslanik, a.s., mu je rekao: "Pomozi nekom da nešto uradi, ili pomози onome ko to ne može uraditi." Ebu Zer je tada rekao: "O Allahov Poslaniče, šta da uradim ako nisam sposoban pomoći?" On mu je odgovorio: "Nemoj vrijeđati druge ljude, jer će ti to biti sadaka koju si dao zbog svoga dobra." (Sahih, Muslim)

Svi poznajemo gibet ili ogovarane jezikom. Ali, gibet ima više oblika. Svi pokreti koje koristimo za širenje informacija, kao što je imitacija, predstavljaju gibet. Nekad su ovi oblici čak i gori od jezika, jer su lakše razumljivi i poruka je mnogo jasnija. Oni koji imitiranjem ismijavaju način na koji drugi hodaju, jedu ili pričaju trebaju dobro o tome razmisliti i bojati se Allaha Uzvišenog.

PRIČE O OSUDI GIBETA

Navest ćemo neke isječke iz knjige Gibet i njegovi štetni uticaj na muslimansko društvo od Husejna el Avajišaha.

Prenosi se od Hasan el Basrija da mu je neki čovjek rekao: "Oklevetao si me." Hasan el Basri mu je odgovorio: "Ti nisi na tom nivou da možeš kontrolisati moja dobra djela."

Prenosi se da su do nekog čovjeka stigle vijesti kako ga je neko ogovarao. On je tom čovjeku poslao zdjelu hurmi sa sljedećom porukom: "Čuo sam da si mi poklonio svoja dobra djela, pa ti želim vratiti uslugu. Oprosti što moj poklom nije velik poput tvog."

Prenosi se da je Ibn Mubarek rekao: "Ako bi nekog i ogovarao, to bi bili moji roditelji jer oni imaju najviše prava na moja dobra djela."

Iz predhodnih citata se može zaključiti da nam oni koji nas ogovaraju, na neki način, čine uslugu.

Amr ibn As je prošao pored mrtve mazge i rekao svojim pratiocima: "Bolje vam je da jedete njenu utrobu nego da jedete meso svoje braće muslimana."

Dva prijatelja su razgovarala, pa je jedan od njih po lošem spomenuo drugu osobu. Ovaj drugi ga je upitao: "Da

li se boriš protiv Rimljana ili Turaka?“ On je odgovorio: “Ne.“ A prijatelj mu je tada rekao: “Od tebe su sigurni svi osim tvoje braća muslimana.“

Ako ne možemo uraditi tri stvari, onda moramo prestati raditi druge tri stvari. Ako ne možemo učiniti nešto dobro, možemo prestati grijehiti. Ako ne možemo pomoći ljudima, možemo im prestati odmagati. Ako ne možemo postiti, onda možemo prestati jesti meso drugih ljudi (prestati ih ogovarati).

Pjesnik je rekao: “Mudar čovjek se boji Allaha, i previše je zauzet baveći se sobom da bi se bavio grijesima drugih ljudi. Isti je slučaj sa bolesnikom koji je zauzet vlastitim bolom da bi mislio na bol drugih ljudi.“

Ako znamo da će nas vatra opržiti, onda sigurno nećemo gurati prste u vatru. Tako je i sa gibetom. Ako čvrsto vjerujemo da će gibet dovesti do rasipanja naših dobrih djela na način da će pripasti onome koga ogovaramo, onda ćemo se i suzdržati od njega. U životu svakako izbjegavamo stvari za koje smo uvjereni da nas mogu povrijediti, a ostale ignoriramo.

Abdullah ibn Me'sud prenosi da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: “Neka mi niko od mojih ashaba ne kaže ništa o drugome, jer bih volio sresti svakoga od vas čista srca.“ Abdullah je rekao da je neka roba stigla do Poslanika a.s., pa ju je on dijelio. Prolazio sam pored dvije osobe koje

su govorile: "Tako mi Allaha! Muhammed izgleda ne traži Njegovo zadovoljstvo, niti nagradu na Ahiretu!" Oklijevao sam nakon što sam ovo čuo, pa sam ipak ispričao Poslaniku. Kada je čuo, zacrvenio se i rekao: "Ostavite me samog. Musa'a su još više vrijeđali, pa je to strpljivo podnosio." (Sunen, Tirmizi)

PROVJERA VIJESTI

Sada ćemo citirati kur'anski ajet koji se tiče ove teme, ali i postavlja kriterije pitanju historijske kritike.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾

"O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete." (Hudžurat, 6)

Važno je spomenuti da Kur'an načelno opominje da se ne trebamo baviti tuđim životima. Međutim, to ne znači da trebamo biti indiferentni na događaje oko nas, pogotv ako su loše prirode. Ali nećemo tratiti vrijeme kriztirajući sve što se dešava. Takav stav nije pozitivan jer generira negativnu atmosferu u društvu, a ne doprinosi pronalaženju rješenja. Oni koji se samo bave drugim ljudima nisu poželjni članovi društva. Njih niko ne poštuje jer obezvrjeđuju ljudski dignitet. Posljednji dio citiranog ajeta pokazuje da

nam je Allah Uzvišeni ukazao povjerenje, koje ne smijemo rasipati kako nam je volja. Sposobnosti i čula kojima smo obdareni nose određenu odgovornost.

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾

"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati." (Isra, 36)

﴿يَسْتَحْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَحْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾

"Oni se kriju od ljudi, ali se ne mogu sakriti od Allaha, a On je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan; Allah dobro zna sve ono što oni rade." (Nisa, 108)

KLEVETA JE OZBILJAN GRIJEH

Kleveta i spetkarenje se smatraju ozbiljnim grijesima jer narušavaju dignitet pojedinca. Čast svakog čovjeka se sukladno islamskim propisima mora poštovati. Kur'an vjernike upozorava da se klonu ovakvih stvari.

﴿وَلَا تُطْعُ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ هَمَّازٍ مَّشَاءٍ بَنِيمٍ مِّنَّا لِلْحَرِّ
مُعْتَدٍ أَثِيمٍ عَثَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ﴾

"I ne slušaj nijednog krivokletnika, prezrena, klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi, škrca, nasilnika, velikog grješnika, surova i, osim toga, u tuđe pleme uljeza." (Kelam, 10, 11, 12, 13)

Sljedeći hadis otvara oči onima koji se bave spletkarenjem, i predstavlja oštro upozorenje ako njegove riječi shvatimo doslovno.

Huzejfe prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Ko se bude bavio klevetom, neće nikad ući u Džennet." (Sahih, Muslim)

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: "Ljudi su kao metali (rude). Najbolji u islamu su

oni koji su bili najbolji u džahilijetu – ako shvate vjeru. Naći ćete da su najbolji ljudi za upravljanje oni koji to najviše izbjegavaju i naći ćete da su najgori ljudi oni koji su dvoličnjaci, koji jednima govore jedno, a drugima drugo.”
(Sahih, Buhari)

OSUDA I ZABRANA LAŽI I OBMANE

Širenje laži je jedna u nizu loših konsekvenci ogovaranja. Onaj ko se konstantno bavi ogovaranjem, vremenom počinje lagati kako bi što živopisnije uljepšao svoja kazivanja. Kada se ljudi naviknu na ovakve stvari, nema im pomoći, a jedno zlo rađa drugo i dolazimo do neprekidnog kruga zla. Gibet se hrani lažima, a što ih više ima, sve mu više trebaju.

Poslanik, a.s., je rekao: "Istina vodi do pravednosti, a pravednost vodi u Džennet! I čovjek govori istinu sve dok ne postane istinoljubiv. Laži vode do pokvarenosti, a ona vodi do Džehennema, a čovjek koji nastavi govoriti laži kod Allaha, dž.š., će biti zapisan kao lažac." (Sahih, Buhari)

Sljedeći hadis sažima stav savjesnog vjernika. On je oprezan i čuva svoju vjeru. Ona mu je kao dragocjen imetak i bliska mu je srcu.

Muhammed ibn Zejd prenosi da su neki ljudi rekli njegovom djedu Abdullah ibn Omeru: "Kada posjetimo naše vođe, i govorimo im suprotno od onoga kada nismo sa njima." Abdullah ibn Omer im je na to rekao: "U Poslanikovo vrijeme smo ovo smatrali dvoličnjaštvom." (Sahih, Buhari)

Hafs ibn Asim prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Dovoljno je čovjeku laži da prenosi sve što je čuo." (Sahih, Muslim)

Iz ovog hadisa je jasno da nije ispravno prihvatiti sve što čujemo (zdravo za gotovo) bez bilo kakve provjere tih informacija, kao što nije ispravno prenositi te informacije drugim ljudima. Može se desiti da je to što smo čuli neistina, pa bi prenošenjem takvih informacija i sami postali lažovi. Dakle, neophodna je provjera informacije prije nego je prenesemo drugima.

Abdullah ibn Amr, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, alejhis-selam, rekao: "Ko kod sebe bude imao četiri svojstva, on je čisti munafik, a ko bude imao jedno od njih, taj ima jedno svojstvo licemjerstva sve dok ga se ne oslobodi. Ta svojstva su: kada priča, laže; kada obeća, iznevjeri; kada raspravlja, drsko i bestidno govori; i kada mu se nešto povjeri, pronevjeri." (Sahih, Buhari)

Ibn Abbas, r.a., prenosi da je Poslanik, a.s., kazao: "Ko bude pričao lažne snove, zadužit će se da na čvor sveže dva zrna ječma na Sudnjem Danu, što neće moći učiniti, ko bude prisluškivao razgovor ljudi koji to ne žele, na Sudnjem Danu u uši će mu se nasuti olovo; ko bude nacrtao lik, biti će kažnjen i naredit će mu se da u nju udahne dušu, ali to neće moći učiniti." (Sahih, Buhari)

Ibn Omer prenosi da je Poslanik a.s., rekao: "Najgora laž je da se pretaraš da si vidio nešto što ustvari nisi vidio." (Sahih, Buhari)

Predhodni hadisi oštro osuđuju laž i obmanu, bilo da se radi o laži o našim snovima ili o stvarnom životu. U oba slučaja se radi o velikom grijehu.

Od Semureta ibn Džunduba se bilježi da je rekao: "Poslanik, a.s., kada bi klanjao sabah-namaz, okrenuo bi nam se licem i rekao: - 'Da li je iko od vas sinoć nešto usnio?' Onda bi mu neko ispričao svoj san. Jednom nas je isto pitao i mi smo odrično odgovorili. Onda je on rekao: - 'Ja sam nešto usnio. Došla su mi dvojica ljudi i uzeli me za ruke. Pozvali su me da idem. Išao sam s njima i doveli su me u jednu ravnicu. Tamo smo došli do jednog čovjeka koji je ležao a drugi mu je stajao iznad glave s velikim kamenom. Kad god bi udario kamenom čovjeka koji je ležao, razbio bi mu glavu i kamen bi se otkotrljao. Onaj koji je bacio kamen išao bi po njega, a onom drugom glava bi zacijelila i postala kakva je i bila. Onda bi se sve ponavljalo. Rekao sam: - Slavljen neka je Allah, ali šta je ovo? Rekoše: - 'Idi dalje.' Nastavio sam ići s njima i došli smo do čovjeka koji je ležao na leđima, a drugi je stajao iznad njega s gvozdenom kukom. Tom kukom bi mu zadao takav udarac da bi mu rasporio jednu polovinu lica do zatioka, a onda bi ga okrenuo

i udario po drugoj strani. Prva strana bi mu zarasla i tako bi se stalno ponavljao isti postupak. Rekao sam: - Slavljen neka je Allah, ali šta je ovo? Rekoše: - 'Idi dalje.' Nastavio sam ići s njima i došli smo do neke zgrade ljevkastog oblika, samo što je gornji dio bio uzak a donji širok. Pogledao sam i tamo vidio mnoge muškarce i žene, gole. Plamen bi im krenuo ispod nogu i dizao ih u vis, sve do svoda i taman da izađu, plamen bi nestajao i oni bi pali na pod. Kada bi ih plamen dizao, oni bi vikali. Rekao sam: - Slavljen neka je Allah, ali šta je ovo? Rekoše: - 'Idi dalje.' Nastavio sam ići s njima i došli smo do široke rijeke, čija je voda bila crvena poput krvi. U njoj je bio čovjek koji je plivao i, kada bi došao do obale, na njoj ga je čekao drugi, koji je imao sakupljenog kamena, pa bi plivač otvorio usta a ovaj bi ih napunio kamenom. Rekao sam: - Slavljen neka je Allah, ali šta je ovo? Rekoše: - 'Idi dalje.' Nastavio sam ići s njima i došli smo do čovjeka oko kojeg je bila velika vatra koju je on raspirivao i brinuo se o njoj. Rekao sam: Slavljen neka je Allah ali šta je ovo? Rekoše: - 'Idi dalje.' Nastavio sam ići s njima i došli smo do jednog prekrasnog vrta u kojem je bilo raznovrsnog behara. Tu je bio neki visoki čovjek a oko njega mnoštvo djece. Nikad ih nisam vidio u tolikom broju. Rekao sam: - Slavljen neka je Allah, ali šta je ovo? Rekoše: - 'Idi dalje.' Nastavio sam ići s njima i došli smo do ogromnog stabla, od kojeg nisam vidio većeg niti ljepšeg.

Popeli smo se na njega i došli do jednog utvrđenog grada, čiji su zidovi bili napravljeni od naizmjenično zlatnih i srebrnih cigli. Zatražili smo dozvolu za ulazak u grad i kapija nam je otvorena. Ušli smo i oni me izvedoše iz grada i uvedoše u jednu kuću, ljepšu od samog dvorca. Dok sam pogledom lutao, ugledao sam jedan bijeli dvorac, bijel kao bijeli oblak. Oni mi rekoše: - 'To je tvoje stanište.' Pitao sam: - Zar ga neću pogledati iznutra? Rekoše: - 'Sada nećeš, ali tebi pripada.' Onda sam pitao: - Noća sam vidio svakavih čuda, šta ona znače? Oni odgovoriše: - 'Prvi, čiju si glavu vidio da se razbija kamenom, jeste čovjek koji je uzeo Kur'an, a onda ga odbacio i ne klanja propisane namaze. Onaj drugi, kojem se glava cijepa do potiljka, jeste čovjek koji izađe iz svoje kuće i nešto slaže, pa njegova laž dopre daleko. Oni u pećnici su bludnici i bludnice. Plivač je onaj koji se koristio kamatom. Onaj što se brine o vatri je Malik, čuvar Džehennema. Visoki čovjek, kojeg si vidio u vrtu, jeste Ibrahim, a.s., a djeca koja su oko njega su ona koja su se rodila čista (i umrla maloljetna). Prva kuća u koju si ušao je stanište svih vjernika, a u drugoj će biti šehidi. Ja sam Džibril a ovo je Mikail.'" (Sahih, Buhari)

Iz predhodnog hadisa možemo vidjeti da je Poslaniku, a.s., kroz san ukazano da će ljudi za mnoge grijeha biti kažnjeni, od zaboravljanja naučenog Kur'ana, pa do nepridržavanja njegovih načela, izbjegavanja namaza, laganja,

nemorala i kamate. Opisane su stroge kazne za one koje počine navedene grijeh. Džennet je stvoren za nagradu, a Džehennem za kaznu. Poslanik, a.s., je vidio mnoge stvari koje su bile posljedica ponašanja ljudi na ovozemaljskom životu.

ZABRANA PSOVANJA I PROKLINJANJA

Proklinjanje je zabranjeno bilo da se radi o ljudima, ili čak životinjama. Ova zabrana je veoma važna i vrlo primjerena, jer je ova vrsta grijeha česta i raširena među ljudima.

Sabit ibn Dahhak, r.a., kazuje da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: "Ko se namjerno i lažno zakune drugom vjerom, osim Islama, biti će onakav kao što se zakleo; ko izvrši samoubistvo, na Sudnjem danu će biti kažnjen predmetom kojim je samoubistvo izvršio; čovjek nije obavezan izvršiti zavjet ako je izvan njegove mogućnosti; a proklinjanje vjernika je isto kao i njegovo ubistvo." (Sahih, Buhari)

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Nije dolično pravednom muslimanu da često proklinje druge ljude." (Sahih, Muslim)

Podrugivanje, proklinjanje i vrijeđanje su stvaru potpuno suprotne istinskoj vjeri.

Ebu Derda, r.a., prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Oni koji se bave proklinjanjem ljudi – na Sudnjemu Danu neće biti ni zagovornici, a ni svjedoci." (Sahih, Muslim)

Navika podrugivanja i proklinjana od nas pravi grješnike, i kao takvi ne vrijedimo mnogo kod Allaha Uzviše-

nog. Naše svjedočenje i zagovaranje neće se razmatrati na Sudnjem Danu.

Semura ibn Džundeb prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Ne proklinjite se međusobno, jer na taj način prizivate Allahovu srdžbu, Allahovo prokletstvo ili džehennemsku vatru." (Sunen, Tirmizi)

Savršeno je jasno iz prethodnog hadisa da ne smijemo druge proklinjati, niti prizivati tuđu nesreću. Rečenice poput "neka je na tebe Allahovo prokletstvo", ili "želim ti da goriš u Džehennemu", su strogo zabranjene, i zbog ih se moramo kloniti.

Abdullah ibn Mesud, r.a., prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: "Nije vjernik onaj koji potvara ljude (*ta'an*), niti onaj koji ih proklinje (*lain*), niti onaj ko je bezobraznog jezika (*fahiš el-bezi*)!" (Sunen, Tirmizi)

Ebul-Derda, r.a., prenosi da je Poslanik s.a.v.s., rekao: "Kada čovjek prokune nešto – to prokletstvo se penje do nebesa ali mu se nebeska vrata zatvaraju. Nakon toga se to prokletstvo spušta na zemlju ali mu se i zemaljska vrata zatvaraju. Zatim prokletstvo ide desno i lijevo ali ne može naći prolaza sebi. Poslije toga prokletstvo ide prema onome ko je proklet ako je toga zaslužan, a ako ne bude toga zaslužan - prokletstvo se vraća onome ko ga je izrekao!" (Sunen, Ebu Davud)

Riječ *la'nah* znači uskraćivanje Allahove, dž.š., milosti. Iz prethodnog hadisa smo vidjeli da je čin proklinjanja

takav da onaj ko proklinje može postati žrtvom vlastitih riječi.

Imran ibn. Husajn, r.a, kazuje: “Dok je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio na jednom od svojih putovanja, deva jedne ensarijke se bila uzjogunila, pa je ona prokle. Kada to ču, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: “Skinite opremu s ove deve i pustite je, jer je ona prokleta!” (Sahih, Muslim)

Iz hadisa se jasno vidi da i životinje treba tratirati lijepo i strpljivo, i da ih ne treba proklinjati.

Ebu Berze Eslemi, r.a., pripovijeda: “Neka djevojka je jahala na devi koja je nosila prtljag nekih ljudi. Kada je bila u blizini Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prolazivši kroz neki klanac, deva se uzjogunila, pa djevojka reče: “Stani! Allahu, prokuni je!” Nakon toga, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: “S nama neće putovati deva koja je prokleta!” (Sahih, Muslim)

Neki tumače da je kamila nakon proklinjanja ostavljena, i da kasnije nije više korištena za transport, kao što je bio običaj i pred-islamskom periodu kada su ih puštali da slobodno lutaju. Međutim, nema dokaza da je ova deva bila ostavljena, već se smatra da samo u tom momentu nije bila vrijedna da prati karavanu Allahovog Poslanika, a.s.

Ljudi se u slobodno vrijeme, tokom svojih druženja, često bave drugim ljudima koji nisu prisutni i ogovaraju ih bez straha da će im oni to zamjeriti. Ali, ovakvim ponašanjem nanose više štete sebi nego onima koje ogovaraju.

Niko ne priča o nečijim nedostacima kada je on prisutan, što bi bilo hvale vrijedno, jer je to dokaz iskenosti. Iskrena namjera je da se nekome ukaže na greške i tako pomogne da bude bolja osoba, jer je to svakako u duhu naše vjere.

Činjenica je da ljudi ogovaraju samo one koje ne vole. S druge strane, ako postoji osoba sa hiljade mana, ali koja nam je draga, onda nju nećemo ogovarati. To znači da je gibet baziran na ličnoj netrpeljivosti, a ne na netrpeljivosti prema grijehu i grijeshenju.

Prenošenje raznih priča je uglavnom začinjeno sočnim detaljima koje mi dodajemo. Onda to postaje gibet. Trač se vrlo jednostavno pretvara u gibet, a on s druge strane rađa klevetu. A kleveta je ustvari laž. Izbjegavanje trača znači u isto vrijeme izbjegavanje gibeta, klevete i laži. I zato svoje vrijeme ne trebamo trošiti na besmislene stvari.

﴿وَالْعَصْرِ
إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

"Tako mi vremena –čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (Asr, 1-3)

Umjesto uzaludnog traćenja vremena na gibet, moramo se ponašati u skladu sa sljedećim hadisom: "Vjernik je ogle-

dalo vjerniku, vjernik je brat vjerniku koji ga čuva da se ne izgubi i koji ga brani kada je odsutan.“ (Sunen, Ebu Davud)

Poslanik, a.s., je rekao: “Istina vodi do pravednosti, a pravednost vodi u Džennet! I čovjek govori istinu sve dok ne postane “čovjek istine”. Laži vode do činjenja zla, a to vodi do Džehennema, a čovjek koji nastavi govoriti laži, kod Allaha Uzvišenog će biti zapisan kao lažac.“ (Sahih, Buhari)

Abdullah ibn Omer, r.a., je rekao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo me za moje rame i rekao: 'Budi na dunjaluku kao da si stranac ili prolaznik.' A Ibn -'Umer, r.a., govorio je: 'Kada zanočiš, nemoj očekivati jutro, a kada osvaneš, nemoj očekivati noći, iskoristi zdravlje prije bolesti i iskoristi život prije smrti.'“ (Sahih, Buhari)

Korisno je ovu knjigu završiti hadisom koji je najbolja opomena na kraju ovakvog projekta.

Temim ibn Evs Dari, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: “Vjera (din) je nasihat (dobronamjeren savjet).“ A mi rekosmo: “Kome?“ On je odgovorio: “Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, rukovodiocima (vladarima) muslimana i svim muslimanima općenito.“ (Sahih, Muslim)

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

“Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovome i na onome svijetu, i sačuvaj nas patnje u Džehennemu!” (Bekare, 201)

SADRŽAJ

UVOD.....	5
PROPISI O GIBETU KAO VELIKOM GRIJEHU.....	14
KONTROLISANO KORIŠTENJE JEZIKA	15
MOTIVI OGOVARANJA.....	22
KUR'ANSKI AJETI I HADISI KOJI GOVORE O GIBETU	32
PRENOŠENJE TUĐEG GOVORA.....	55
ZABRANA SLUŠANJA GIBETA	80
VRLINE SUPROTSTAVLJANJA GIBETU	94
RUŽNOĆA OGOVARANJA VJERNIKA	103
GIBET PROMOVIRA GRIJEHE A SPUTAVA VRLINE	107
KADA JE OGOVARANJE DOPUŠTENO?	109
OGOVARANJE GRJEŠNIKA.....	124
PRIČE O OSUDI GIBETA.....	126
PROVJERA VIJESTI.....	129
KLEVETA JE OZBILJAN GRIJEH	131
OSUDA I ZABRANA LAŽI I OBMANE	133
ZABRANA PSOVANJA I PROKLINJANJA	139